

ÍZELÍTŐ

ro Urbe díjasok

domány elkötelezettje

aksi költők versei

mégis élünk

d Galéria

Civil kitüntetés az
atomerőműnek

A PA Rt. Kármán Tódor díjban
részeseült

Helyreigazítás

BÉKÉS, MEGHITT KARÁCSONYI ÜNNEPEKET
ÉS SIKEREKBEŒN GAZDAG, EGÉSZSÉGBEN BŐVELKEDŐ BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁN
MINDEN OLVASÓJÁNAK A PAKSI TÜKÖR SZERKESZTŐSÉGE

Pro Urbe díjasok 2001

Herczeg Ágnes

"...azok közé az emberek közé tartozom, akik úgy igazán sohasem elégedettek a munkájukkal, mindig javítani, szépíteni szeretnének az építményen."

Utassy József Pro Literatura-díjas költő verssorait ismételve magamban: "Őszülünk, (hullong a rengeteg...)". Jó okom van rá. A XX. századdal, pontosan 2001. november 1-ével Herczeg Ágnes, Paks Városi Könyvtárának igazgatónője is nyugdíjba vonul. Nem több, mint tizenegy esztendőn át oktatta magyar nyelvre és irodalomra, történelemre, ének-zenére korosztályomat. Nem kevesebb, mint huszonöt esztendőn át építette, gazdagította kitűnő munkatársaival a Könyvtárat, a mi Könyvtárunkat. Az igazgatónő munkásságát Pro Urbe díjjal ismerte el Paks városa.

Váratlanul érte a kitüntető figyelem?

Valóban nem számítottam rá. Őszinte örömmel fogadtam.

Tizenegy éven át oktatta a paksi kisdíákokat, majd huszonöt éven keresztül ápolta, gazdagította a város kultúrközegét. Eredményesen segítette a helyi művésztsadalmat abban, hogy őt megillető helyet kapjon az ország kulturális életében.

Számomra ez természetes volt, annál is inkább, mert a munkámból adódott. Még 1978-ban pedagógiai és könyvtári ismereteimre számítva a Megyei Pedagógiai Intézet felkért arra, hogy előadásokat tartsak, elsősorban könyvtárpedagógiai és módszertani témában. Nyilvánvaló, hogy ez a munka megkívánta a városban élő alkotókkal való élő kapcsolatot ugyanúgy, mint a nagyobb városokban tevékenykedő költőkkel, írókkal, előadóművészekkel. Egyébként még ebben az évben a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Tolna megyei titkárává választottak. 1979-től szerkesztője voltam a Tolna Megyei Könyvtáros című lapnak, amely anyagi problémák miatt 1992-ben megszűnt létezni. Szerencsére nekem megadatott az, ami kevés könyvtárosnak adatik meg. Munkatársaimmal két új könyvtárat is sikerült létrehozunk a városban. Paks kulturális életének mindig is részese voltam, ez egyrészt egyéniségemből, másrészt munkakörömből adódott.

Ezen tevékenységekkel korántsem merült ki munkássága.

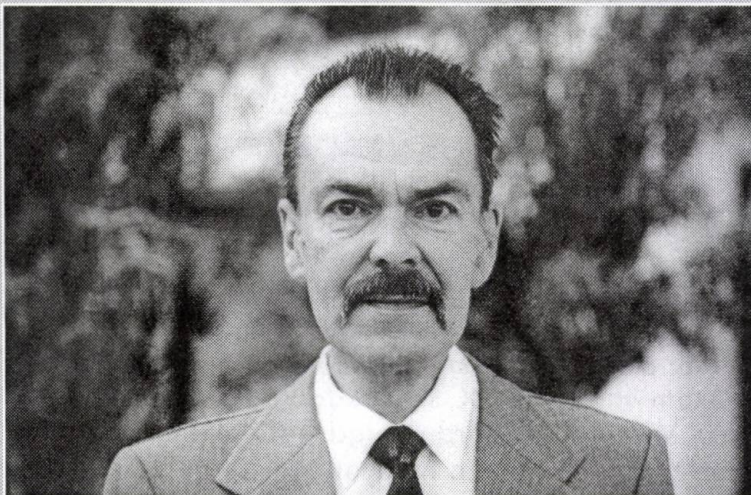
Alapító tagja voltam a Helytörténeti Bizottságnak és a '80-as évek közepén megjelenő Paksi Mozaik című lap szerkesztőségének. Alapító tagja vagyok a Paks Városért Mozgalomnak és a Jámbor Pál Társaságnak. Az 1988-ban indult Közvélemény és a Paksi Tükör című lapok olvasószerkesztője vagyok, és természetesen a Jámbor Pál Társaság egyéb kiadványainak is.

Nehéz volna felsorolni a munkáját elismerő kitüntetések sorozatát. Csak a két legutóbbit említem: 1988. Az "Olvasó Népert" - Darvas József emlékérem, és most, 2001. Paks város Pro Urbe díja. Elégedett-e a végzett munka eredményeivel?

Természetesen megtisztelő számomra minden figyelem és megbecsülés. Meg kell mondom azonban, hogy azok közé az emberek közé tartozom, akik úgy igazán sohasem elégedettek a munkájukkal, mindig javítani, szépíteni szeretnének az építményen. Boldog vagyok, hogy a mi könyvtárunk korszerű eszközeinek köszönhetően ugrásra készen áll a XXI. századra, messzemenőig megfelel a kor elvárásainak.

Közeledik a búcsú ideje. Mit üzen a könyvtár látogatóinak?

Inkább azoknak üzennék, akik nem látogatják: Látogassák!

Kőváry László

"...úgy érzem a városért folytatott tevékenységem hivatásomból adódó, önként vállalt kötelezettség volt és lesz."

Kőváry László református lelkész urat a közelmúltban Pro Urbe díjjal tüntette ki a város. Meglepetésként érte a megtiszteltetés, a nyugdíjas protestáns lelki gondozó egyáltalán nem számolt az elismerő tisztelet eme rangos megnyilvánulásával. Azok közé a személyiségek közé tartozik, akik vállalt feladataikat megoldva nem gondolnak jutalommal. Egy-egy tisztelettel fogadott köszöntés, baráti, testvéri szeretettel nyújtott és fogadott kézszorítás is elég megbecsülést jelent számukra, számára. Azoknak a küldetéstudattal tevékenykedő embereknek csoportjához tartozik, akik a többi ember boldogulását, szellemi, lelki épülését egész életükön át önzetlenül szolgálják. Az egyes szavúak, a bátrak, bánatra és öröme egyaránt érzékenyek, mindenre és mindenkire nyitottak csoportjához. Az ünnepi hír adta lehetőséggel élve e sorok írója interjút kért a lelkész úrtól.

Mi inspirálta a lelkészi hivatásra? Miért éppen a kálvinizmus tanait választotta?

Édesapám református lelkész lévén a hitben való életet tartotta az ember boldogulása érdekében kifejtett erőfeszítések egyik talpkövének. Úgy is mondhatnám, hogy a kálvinizmus számomra családi tradíciót is jelent. Félreértés ne essék, semmiféle külső kényszer nem indított a pályára.

Ha már a pályánál tartunk.

Cegléden, a Kossuth Lajos Gimnáziumban érettségiztem, majd Budapesten, a Református Teológiai Akadémián folytattam tanulmányaimat. Ezt követően Nyáregyháza-Albertirsa társközségben tevékenykedtem mint segédlelkész. Később Monorra, majd Kecskemétre kért a munkám, innen hívott meg Tolna megyébe, Gerjenbe az ottani református gyülekezet. Paksra 1976-ban érkeztem.

Kétezer márciusában egy balesetből eredő megpróbáltatás nyugdíjba kényszerítette. Mégis, negyedszázadon át töltötte be Pakson lelkesi hivatását, sőt segítette a város kulturális életének működését, mindazon törekvéseket, melyek a határon túl élő magyarság nemzetudatát voltak és hivatottak megőrizni. Egyebek mellett alapító tagja a Jámbor Pál Társaságnak. A város, illetve az itt élő emberek érdekében tett munkálkodása vitán felül áll. Hogyan fogadta az ünnepélyes elismerés hírért?

Úgy érzem, hogy a városért folytatott tevékenységem hivatásomból adódó önként vállalt kötelesség volt és lesz. Nyugdíjban sem lett kevesebb a munkám. Amit tettem, hitből és meggyőződésből tettem. Örülök, hogy jelen lehettem Paks nagyközség várossá avatásán, mint egy akkoriban nem túlságosan kívánatos helyi lelkész. A település kulturális élete mélyponton volt, akkoriban kezdte kinőni magát az a lehetőség, amelyet a jelen valóra váltott. Megindítottuk a Bibliaismereti Szabadegyetemet, a Virág utcai temetőben kopjafát állítottunk az '56-os forradalmárok emlékére, és '91-től minden november 14-én istentiszteletet tartottunk értük.

A Jámbor Pál Társaság az ország határain túl is megbecsülő elismerést vívott ki magának. A határainkon túl élő magyar kisgyermek nyári olvasótáborai, melyek szervezését Gutai István és Gutai Istvánné népművelők önzetlen munkájának köszönhetünk, úgyszintén helyet kaptak a református hívek lelkében, jóindulatában. Számomra váratlanul érkezett a megtisztelő elismerés. Lelkemből köszönöm, bár mindig is úgy tartottam, hogy aki ebben a városban hivatását teljesíti ne pénzért művelje, hanem hitből, meggyőződésből.

Atomerőmű Sportegyesület

Az október 23-i nemzeti ünnepen nyújtják át a város legrangosabb kitüntetését, és nagy az örömünk, mert az ASE is a kitüntetettek sorába lépett. Az esemény kapcsán nyilatkozott lapunknak Hajba Antal, Juhász Sándor és Tóth György.

Hajba Antal

"...meg kellett győzni az embereket - igaz a mai napig is győzködöm -, hogy a paksi gyerek ugyanolyan tehetséges, mint a fővárosi."

Hajba Antal, mesteredző, aki a "lapátosok" táborában már fogalom, mint önkormányzati képviselő a következőket nyilatkozta:

A nemzet szempontjából a sport elsődleges célja, hogy egészséges generációk nőjenek fel és nem az, hogy egy-két bajnokunk legyen. Akárhogyan csűrjük-csavarjuk, az nagyon szép, hogy világbajnokságot nyernek, hiszen ez a csúcs, de ahhoz, hogy ezek az eredmények megszülessenek, egy alaptömegre is szükség van. Ismert a halászokkal kapcsolatos mondás: minél nagyobb hálót vet ki,

annál valószínűbb az aranyhal hálába kerülése. Ezért a sportban nekünk is sok embert kell mozgatni, amíg aztán köztük lesz az aranyhal, a bajnok.

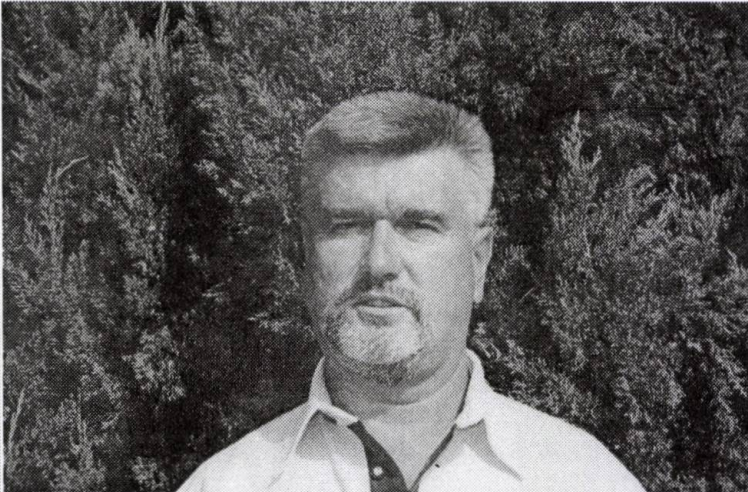
Pakson az történt, hogy az erőmű vezetése már a kezdetek kezdetén sok pénzt költött a sportra, és költ a mai napig, ám ezt a pénzt okosan kell felhasználni. Úgy néz ki, hogy Pakson elég okosan felhasználják. Arra gondolok, hogy több sportágban nagy tömeget tudnak megmozgatni.

Bementem az egyik iskolába szervezni, hívtam a gyerekeket kajakozni, kenuszni, és a fél osztály jelentkezett, hogy én már itt sportolok, én meg ott. Ez nagyon örvendetes jelenség.

Az, hogy a város részéről az ASE kapta a díjat, ez az előzőekben elmondottak fejleménye, hiszen a város is támogatja a sportot. A városnak is van saját egyesülete, ott is nagyon komoly szervező és szakmai munka folyik.

Ez a két dolog eredményezi azt, hogy Pakson több gyerek sportol – arányaiban – mint nagyon sok nálunk nagyobb városban.

Én 1982 óta vagyok Pakson, ez választott hazám, ám annak idején másképp nézett ki a sport ügye. Meg kellett győzni az embereket – igaz a mai napig is győzködöm –, hogy a paksi gyerekek ugyanolyan tehetségesek mint a fővárosi. Igen is meg tudjuk verni őket, volt az elvem, és öt évembe került, mire az eredmények engem igazoltak. Ismételten mondom: az a lényeg, hogy sok gyerek, sok fiatal legyen a szakosztályokban.

Juhász Sándor

„...Ma is célunk a város gyerekeinek a gondozása, a más irányú negatív elfoglaltságnak az elkerülése. Ez az, ami élteti az egyesületet...”

Arra gondoltam, hogy egy újabb oldala az életnek, a civil szférának, hogy elismerést sikerült kivívni az atomerőműhöz tartozó sportegyesületnek. Ez az elismerés nemcsak az egyesületnek szól, hanem annak az áldozatos tevékenységnek, amelyet az atomerőmű megalapításakor az itt dolgozók, az ide bevándorlók a helyiekkel közösen végeztek azért, hogy olyan léptékű élettel tudjanak találkozni, ami elvárható ebben az időszakban. Az a magas szakmai tudás, amelyet az atomerőmű dolgozói képviselnek, párosult a kulturális élet azon szeletével, amelyet a sport képvisel. Ennek a munkának egy egészen szép elismerése a Pro Urbe díj, mert nemcsak szórakozás, amit a dolgozók kapnak, hanem a szórakoztatás is olyan szintre emelkedett, amelyen már elgondolkodhatott a város vezetése.

A kosárlabdára gondolsz?

Nem, soha nem volt előnyben részesítve az én kedvenc sportágam. Inkább arra gondolok, hogy az első fecskék már akkor megjelentek, amikor a judo szakosztály tagjai olimpiai bajnokságot nyertek, az edzőjük a város díszpolgára lett. Ezután jöttek sorba a kajakosok, kenusok és a sakkozók. Vagyis folyamatosan nőtt az ázsiója a városban az egyesületnek. A szabadidősport rendezvényeinkre már nemcsak a városiak jöttek el, hanem az ország minden részéből, sőt egyre gyakrabban külföldről is.

Úgy érezzük, hogy a sportegyesületben az atomerőmű jóvoltából egy kiegyensúlyozott élet folyik, természetesen szigorú takarékosági elvek alapján. Nem törekszünk DUNAFERR-babérokra, mindig az volt a cél, hogy azt a szintet tartsuk, amelyet a megalakuláskor magunk elé tűztünk. Ma is célunk a város gyerekeinek a gondozása, a más irányú negatív elfoglaltságnak az elkerülése. Ez az, ami éltezi az egyesületet, és szerintem ez a cél nagyjából meg is valósul minden évben.

Tóth György

“...a város sportja jó irányba halad és mindenki számára lehetőséget ad arra, hogy mozogjon, sportoljon, vagy szurkoljon.”

Magamban izlelgetve a szót, Pro Urbe, a városért, úgy gondolom ez egy olyan kitüntetés, amelyet nem szokványosan közösségek, társaságok és főleg nem sportegyesület szokott kapni. Úgy gondolom, ezzel a kitüntetéssel a város is felismerte, hogy az ASE nemcsak az atomerőműé, hanem mindannyiunké. Sikerei nemcsak az atomerőműnek, hanem a városnak is örömet szereznek. A kitüntetés mögött nyilván az rejlik, hogy ennek a kis városnak nemcsak hazai, hanem nemzetközi hírnevét is elviszik sportolóink, és úgy gondolnak vissza ránk mint egy sportoló kis városra, amely igaz is. Hiszen ebben a városban van két nagy sportegyesület, vannak kisebb egyesületek, a diák sportegyesülettől a kispályás városi futball-bajnokságon résztvevő csapatokig.

Rendezünk várost megmozgató futóversenyeket, nemzetközi híru kerékpáros versenyt és különböző kupaversenyeket. Ezek mindazt bizonyítják, hogy a város sportja jó irányba halad és mindenki számára lehetőséget ad arra, hogy mozogjon, sportoljon, vagy szurkoljon. A sport az ASE-ban is és máshol is már kétirányú, van versenysport és van tömegsport. Amikor a PA Rt. létrehozta saját egyesületét, alapvetően a tömegsportra, a dolgozói és családtagjainak mozgáslehetőségére hozta létre, természetesen a versenysport is nyomott a latba. Nagyon sok munka fekszik abban, hogy az egyesület eljutott idáig, úgy gondolom, most kezd beérni a gyümölcs.

Ez az év különösen kiemelkedő, mert Világ és Európa-bajnokságokon győztes, illetve helyezett sportolóink vannak. Zárójelben jegyzem meg, hogy ezt a sikert is elismeri a város, hisz éppen az elmúlt héten nagyon szép, színvonalas fogadást és műsort adott sportolóink számára a VMK-ban.

Mi szeretnénk továbbra is ezen az úton haladni, és mind a verseny-, mind pedig a tömegsport tekintetében tovább fejlődni. Én különösen fontosnak tartom a tömegsportot, valamint az utánpótlás nevelését. Mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy fociban csak utánpótlás szakosztályunk van. Ma sem mindegy számunkra, hogy gyermekeink szabadidejüket hol és milyen körülmények között töltik. A sport fegyelemre nevel, a sporteredmény meglátszik a tanulmányi eredményben is. Mai világunkban rengeteg inger éri a gyerekeket, sajnos rosszak is, Magyarország már nem kábítószert tranzitország, hanem fogadó ország. Nekünk oda kell figyelniünk, hogy gyerekeink ne keveredjenek ilyen társaságba, ne alakuljon ki olyan környezet, amely befogadja a kábítószert. Ebben nagy szerepe van a sportnak, a szisztematikus nevelői munkának, amelyből edzőink és a sportkör alkalmazottai nagymértékben veszik ki részüket, és jó irányba terelik a fiatalok érdeklődését, és lekötik a fölösleges energiájukat. Ez mindnyájunk számára üdvös és kellemes.

A tudomány elkötelezettje

Dr. Kováts Jenő, az állatorvos-tudomány kandidátusa, c. egyetemi tanár, ez év augusztus 20-án Mádl Ferenc köztársasági elnöktől megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozata kitüntetését. A professor úr helyett Balázs fia vette át a Parlamentben a magas elismerést, mert a professor úr néhány nappal korábban bokáját törte Oslóban, az Állatorvos-történeti Világszövetség kongresszusán, ahol szintén kitüntették a Világszövetség nagydíjával, a Cheiron díjjal. A két magas kitüntetés és a lábtörés hírére kerestem fel szekszárdi lakásán a professor urat, arra kérve, beszéljünk a múltról, Paksról és életútjáról.

Professor úr! A Ki kicsoda lexikonból tudom, hogy ebben ünnepelte 80. születésnapját. Most arra kérem, hogy a lexikonnál kicsit részletesebben beszéljen önmagáról, ha nem is a bölcsőtől, de legalább iskolás éveitől kezdve.

Vasutas családból származom, apám Lesencetomajon teljesített szolgálatot, a tapolcai járásban, ez akkor Zala megyéhez tartozott, most Veszprém megyéhez. Ott kezdtem el elemi iskoláimat, de csak két hónapot jártam, mert a vasutasokat helyezgették, és apámat is áthelyezték 1927-ben Zalaapátiba, így ott folytattam és fejeztem be elemi iskoláimat.

Még Zalaapátiban laktunk, mikor elkezdtem a gimnáziumot Keszthelyen. Naponta jártam be vónattal Keszthelyre. Az első két évet a premontreieknél végeztem, és ekkor apámat megint áthelyezték, ekkor Zalaegerszegre. A gimnáziumi tanulmányaimat az ottani Deák Ferenc Állami Gimnáziumban folytattam, majd 1939-ben jeles eredményű érettségivel fejeztem be.

Az Állatorvos-tudományi Egyetemre jelentkeztem, rögtön felvettek, és Budapesten megkezdtem egyetemi tanulmányaimat. Szigorlataimat kevés kivétellel jeles, illetve kitűnő eredménnyel tettem le. Ennek egyik eredménye az volt, hogy másodévtől kezdve teljes tandíjmentességet élveztem, harmadik évtől pedig úgynevezett honvédelmi ösztöndíjat kaptam. Ez jelentős összeg volt, így nem kellett szüleimre támaszkodni, ez nagy könnyítés volt számukra.

Másodéves koromban már az akkori anatómiai professzorunk, Zimmermann, aki világhírű tudós volt, meghívott a tanszékre demonstrátornak. Ez azt jelentette, hogy gyakorlati bemutatókon részt kellett venni, és az alsóbb évfolyamoknak segíteni.

Amikor elvégeztem az egyetemet rögtön a sebészeti és szemészeti klinikának a vezető professzora - Guoth professzor - meghívott tanársegédnek. Itt dolgoztam 1943 augusztusától 1944 március végéig, amikor is behívtak katonának.

Ezután egy kellemetlen időszak kezdődött: katonai kiképzés, móri frontszakasz. 1944 karácsonya után, egy orosz támadás alkalmával mi nekiálltunk szaladni, és meg sem álltunk Nürnbergig. Kivíttek bennünket Németországba, csupa karpaszományost, mi azt feltételeztük, hogy esetleg a jövő szakembereit akarták kimenteni. Nekünk azt adták be, hogy az új fegyverre való kiképzésre visznek. Ez rettentő sanyarú időszak volt.

Nürnberg és Bayreuth között volt egy nagy kiképző tábor, a Grafenwöhr-i Westlager, mi oda kerülünk, ott 35.000 ember volt. Itt voltam 1945 március végéig, amikor a mai napig nem tudom miért, de kiemelték és levezényeltek Bécsbe.

Bécsben a Rennweg-Kaserne-ben, a mai napig is létezik, meglepetésemre összetalálkoztam a Budapestről kitelepített harmad- és negyedéves állatorvostan-hallgatókkal és professzoraikkal. Őket 1944 decemberében telepítették ki a többi budapesti egyetem felsős tagozataival együtt. Kitelepítették az orvosokat, gyógyszerészeket, mérnököket és állatorvosokat. Az orvosok Halle-ba, a mérnökök Drezdába kerültek, ők átélték a szörnyű bombatámadást. Az állatorvosok Bécsben ugyanabba

a laktanyába kerültek ahová engem vittek. Persze rögtön felvettem a kapcsolatot velük, nem sokáig voltunk itt, mert öt nap múlva az oroszok már az elővárosokban voltak.

Akkor az egész hallgatói állomány - kivéve a nőöket és a professzorokat, ők vonattal mentek - ki-menekült Bécsből és velük mentem én is. Először mi is vonattal mentünk Stockerau-ba, ez Bécsből jó 30 km-re van, és onnan gyalog masíroztunk Nyugat felé. Egy magyar zászlóalj keretében 360 km-t gyalogoltunk. Eljutottunk egészen Észak-Bajorországig és itt találkoztunk az amerikaiakkal. Mi még akkor megúsztuk a hadifogságot, mert felmentünk a hegyekbe egy bajor paraszt tanyájára, a zászlóalj viszont fogságba esett. Ezután kerültünk Passau mellett a Schaldingi fogolytáborba, amikor két hónap múlva elindultunk gyalog haza. Passauig jutottunk, de az In vonalát az amerikaiak lezárták és ottrekedtünk majdnem egy évig. Ám nem panaszkodhatom, mert úgy hívom ezt a schaldingi fogolytábor, hogy ez egy operett tábor volt.

A kapuja nyitva volt, kosztot kaptunk, az amerikaiak adtak újlényomatos papírt, amivel Németországban lehetett kóborolni. Egyébként a mai napig őrzöm ezt az igazolványt. Mint hadifogoly megtehettem azt, hogy 1946 tavaszán vonatra ültem, mondván: Észak-Németországban még nem jártam, és csináltam egy kéthetes körutat Hamburgig és vissza. 1945 őszén átkerültünk a Passau-Waldwerk-i lagerbe, ahol átvettem az ott lévő magyar lóállomány kezelését. Itteni tevékenységemről a lagerparancsnok hivatalos elismerő igazolást adott.

1946 áprilisában kerültem haza, Kaposvárott voltam egy átmeneti táborban, oda vitték az egész vonatszerelvényt, ugyanis azzal jöttünk haza.

Minden nemű dolgot - akár egy gomb - amelynek köze volt a hadsereghez, elvettek. Nekem bizonyos fokig szerencsém volt, mert mielőtt elindultunk Passauból, az ottani táborparancsnok segítségével pénzt szedtünk össze és gyógyszert vásároltam érte és ezt a csomagot hoztam magammal.

Mint futár hoztam azt a láda gyógyszert, amit itt a táborparancsnokságon átadtam. Két hónap múlva Pesten jártam és a Hazatelepítési Kormánybiztosságnál utánaérdeklődtem mi lett a gyógyszerekkel? Senki nem tudott róla. Akkor ennyi gyógyszerért egy teherautót lehetett kapni. Eltűnt a gyógyszer.

Mi, a Nyugatról érkezettek megbízhatatlanok voltunk, igazoló bizottság elé kellett állnunk, hogy miért voltunk Nyugaton. Ugye ez komikum, egy katona miért is van Nyugaton vagy Keleten? Mert oda vezényelték!

Jött az országgyűlési képviselőválasztás és nekünk nem volt képviselőválasztási jogunk, és én, mint szigorlós, már a sebészetben dolgoztam, de nem mehettem vissza a helyemre.

Úgy szoktam mondani: mi gaz nyugatosok voltunk. Meg kell itt még jegyeznem, hogy még 1945 tavaszán Németországban letettem hiányzó utolsó vizsgáimat és kézhez vehettem állatorvosi diplomámat. Hazajövetelem után kiderült, hogy ezt a diplomát idehaza nem ismerik el és vizsgáimat meg kellett ismételni. Ez megtörtént és így tudományágunkból két diplomával rendelkezem.

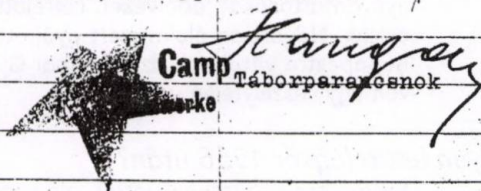
Hosszú ideig éreztem ennek a következményeit. Említettem, hogy honvédségi ösztöndíjas voltam, ami azt jelentette, hogy ahány évig kaptam, annak a dupláját kell leszolgálnom a magyar hadseregben. Persze ebből semmi sem lett.

Kovács Jenő állatorvos urnak.

Abból az alkalomból, hogy a ma induló vonattal hazatér, teljes elismerésemet és hálámat nyilvánítom azért az önzetlen és igen eredményes munkásságáért, mellyel Állatorvos ur a vezetésem alatt álló táborban elhelyezett magyar lóállományt gyógykezelte és ezzel annak fenntartását igen súlyos körülmény között is lehetővé tette.

1945. évi október hó 27-től a mai napig, minden ellenszolgáltatás nélkül teljesített lelkes és kiválóan szakszerű tevékenységével számottevő magyar értékeket mentett meg a biztos pusztulástól, s így nemcsak itteni honfitársainak, de az összmagyarság érdekeinek is számottevő szolgálatot tett. Igazolom egyben, hogy korábbi időpontban való hazatérése a tábor lóállományának egészsége érdekében nem volt lehetséges.

Passau-Waldwerke, 1946. április hó 6.

Camp Waldwerke
Táborparancsnok

Elkezdtem szűkebb hazámban, Csonkahegyháton - Zalaegerszegtől jó 15 km-re van, ez már Göcsej - dolgozni. Gyönyörű szép vidék volt, csak rettentő szegény. Itt dolgoztam három évig, majd 1949-ben kineveztek Zalaegerszeg másik oldalára Pókaszeptk-re körállatorvosnak. Ez egészen más terület volt, itt három évig dolgoztam.

Váratlanul ért, amikor legjobb barátomat letartóztatták, majd a baráti kört egymás után vitte el az ÁVH. Véletlenül tudtam meg - a tanácsnál a titkárnő elárulta -, hogy hetente jönnek érdeklődni utánam, akkor felmentem Pestre, és a minisztériumban kértem, hogy helyezzenek át. Ez jó húzásnak minősült, és a barátom, aki ezt elintézte még szintén él, igaz Londonban. Én úgy hívom őt mint második apám. Tehát ő áthelyezett Szécsénybe - Nógrád megye - majd három hónap múlva felhelyezett Budapestre. Ezzel én tényleg eltűntem a vizslató szemek elől. Ez a kálváriám 1952 tavaszától 1955 tavaszáig tartott.

1955 tavaszán sikerült elintézni, hogy újra kikerüljek vidékre, hiszen vidéki gyerek voltam. Fiaim, Tamás akkor elsős, Balázs meg négy éves, nem bírták a pesti levegőt. 1955 márciusában kerültem Paksra. Ebben szerepet játszott az is, hogy az akkori megyei főállatorvos egyetemi évfolyamtársam volt.

Paksra úgy emlékszem vissza, hogy rendkívül kedves, romantikus hely volt, nekem nagyon-nagyon tetszett, pláne a Duna-part, a gesztenyesor, akkor még nem volt ott a vasút. A 6-os főút már kiépült, emlékszem, hogy 1952-ben épült a paksi szakasz. Még Pesten szolgáltam az Állami Gazdaságok Minisztériumában, hozzám tartoztak a Duna vonalától a román határig terjedő állami gazdaságok, köztük a Tolna megyeiek egy része is. Én ekkor többször kiszálltam Tolna megyébe, ekkor a 6-os út vége Paksnál volt, akkor épült.

Pakson ketten voltunk állatorvosok Hum János kollégámmal. Ha összehasonlítom a mostani helyzettel, egészen más volt akkor. Hatalmas állatállomány volt. Nagyon sok volt a sertés, sok a ló és a szarvasmarha.

Mikor Paksra kerültem, pont akkor volt soron a tavaszi sertésoltás. A Rákóczi utcában elkezdtek egyszerre oltani a sertéseket, ő az utca bal oldalán, én a jobbon. Reggel 6-kor kezdtünk és délig az utcának csak a felét oltottuk be. Most ugyanezt a területet reggel 6-7-ig egy ember megcsinálja. Ez mindenre rávilágít. Paks abban az időben kimondottan mezőgazdasági jellegű nagyközség volt, és igen magas állattenyésztési kultúrával rendelkezett, a "szent állat" a sertés volt. Az én munkaterületemhez tartozott Paks felén kívül Németkér is, ez sok munkát adott, ráadásul mint járási főállatorvosnak még voltak járási teendőim is.

Pakson élte meg 1956-ot, milyen eseményre emlékszik?

Leverték vagy levették a szovjet jelképeket, a parasztgazdák megsemmisítették a beszolgáltatási nyilvántartásokat, adóíveket. Létrejött Pakson is a nemzetőrség, vezetőit később súlyosan meghurcolták. Néhányan élelmiszert gyűjtöttünk a környéken, majd október 31-én egy csepel teherautón Budapestre vittük, a Tűzoltó utcai Gyermekkorházba. Utólag nézve már úgy ítélem, hogy ez nem volt egy veszélytelen vállalkozás.

Milyen lett a légkör 1956 után?

Számomra nehézségek jöttek, előásták a régi dolgokat, megint kezdődött a gyanakvások ideje. Eleinte nem is figyeltem fel rá. Az egyik feltűnő jelenség az volt, ha telefonáltak, mindig hallottam egy kattantást, gondolom a lehallgató bekapcsolt. Egyre feltűnőbb lett, hogy a külföldi leveleim vagy nem érkeztek meg, vagy csak óriási késéssel, és látszott rajtuk, hogy felbontották. A harmadik feltűnő dolog az volt, hogy még Csehszlovákiába sem kaptam útlevelet. Ez az állapot egészen 1964-ig tartott.

1962-ben Magyarországról elsőnek engem jelöltek ki, hogy Kubába menjek szaktanácsadónak. Meg volt a szerződés, megkaptam az összes védőoltást, de két héttel az elutazás előtt felhívtak a minisztériumból: ne készüljek, mert a BM nekem nem ad útlevelet, így nem mehetek.

1966-ban Németországból megkaptam a Humboldt ösztöndíjat, ami igen nagy dolog volt, és megkezdtem a készülődést a kiutazásra. Egyszer csak jön a hír: nem mehetek. Indok: aki ilyen ösztöndíjjal megy ki, azt beszervezik kémnek. Én azonnal írtam egy levelet a Német Akadémiának, jeleztem, hogy nem tudok menni. Erre csináltak egy jó húzást, a Nyugat-Német Tudományos Akadémia küldött meghívót. Erre már nem lehetett ráfogni, hogy ott beszerveznek. Így sikerült három hónapot kinn töltenem Heidelbergben illetve Münchenben.

Mi volt a szakterülete?

A pályafutásomat három fő téma kísérte végig: első volt a TBC mentesítés. Ez mindig is nagyon érdekelt, és 1955-ben tudományos cikkben leközöltem azt az eljárást, amely a mai napig érvényben lévő diagnosztikai eljárás. A tuberkulin próbákkal történő eljárás három nap múlva ad eredményt. Én olyat dolgoztam ki, amelyik három óra múlva ad eredményt, így közreműködéssel Tolna megye az országban elsőnek fejezte be a TBC mentesítést.

A Humboldt-meghívónak akkor ez lehetett a háttere?

Biztos, mert mind Heidelbergben, mind pedig Münchenben olyan intézetben dolgoztam, ahol a TBC mentesítéssel foglalkoztak, és ők már akkor jóval előrébb jártak mint mi.

Pakson is folytatott TBC-mentesítést?

Pakson a Bum-szigeten létesítettem először TBC-mentes állományt az országban. Wajer Matyi bácsi volt az egyik TSZ elnöke, és megegyeztünk vele: csupa olyan teheneket viszünk a szigetre, amelyeket én előtte szigorúan megvizsgáltam. Tavasszal átvittük a teheneket a szigetre, és a dús fűvön éltek. Erről a témáról én már akkor írogattam német és angol nyelvű szaklapokban.

Ahogy haladtunk előre a TBC-ellenes kutatásban, már léptem is tovább, hiszen mindig nyüzsgő ember voltam, mint a Balázs fiam. A másik nagy hobbi témám a tőgy gyulladás elleni védekezés volt, ezzel akkor egyoldalúan foglalkoztak, és sajnos ma újra ott tartunk, hogy ismét kevésbé törődnek vele. A betegség elleni védekezésbe új területet vontam be, megnéztem, hogy melyek azok a környezeti tényezők, amelyek miatt a tőgy gyulladása kialakul? Még az elmúlt évben is hívtak Tolnára, mert a tejüket nem vették át, nagyon magas volt a baktérium és a csíra szám a tejükben. Kiderült, hogy háromszor annyi tehen van szánva egy fejőre, mint amennyi megengedett lenne. Természetesen más egyéb okok is voltak, de ezt most nem részletezem. Ezeket a tapasztalatokat mind publikáltam, és külföldön is ismertek lettek, ezért hívtak számtalanszor konferenciákra, ahol előadásokat tartottam. Készítettünk egy filmet is az egészről, és ezzel indultunk 1975-ben a theszaloniki állatorvosi világkongresszuson Magyarország képviselőjeként, és diplomát nyertünk vele. Ennek a filmnek az anyagát Tolna megyében vettük fel.

1975-ben a dánok hívtak meg ösztöndíjjal két hónapra a tőgy gyulladással kapcsolatban. Én sehol annyi kutató és nemesítő intézetet nem láttam, mint amennyi Dániában volt. Egy érdekes adalék: a Dán Sertésenyésztési Kutató Intézet sertésosztályának vezetője Bányai Árpád volt, aki 1956-ig Pakson, a Kanacsi Állami Gazdaságnak volt a főagronómusa. Nagyon rendes volt velem szemben, kikötötte, hogy minden hétvégét köteles vagyok náluk tölteni.

Mikor költözött el Paksról és miért?

Amikor 1962-ben megüresedett a megyei főállatorvosi hely, arra kértek vállaltam el. Azzal győztek meg, hogy a járási főállatorvosi praxis meg fog szűnni. Tehát 1962 márciusától megyei főállatorvos lettem, majd 1967-ben, amikor megalakultak az országban az állategészségügyi állomások, a titulusom állategészségügyi állomás igazgatóra változott. Ebben a beosztásban 1981-ig dolgoztam, akkor küldtek nyugdíjba. Hogy a kérdésre is válaszoljak: 1977-ig laktam Pakson és a beosztásom igényelte a megyeszékhelyre történő költözést.

Az 1981-es nyugdíjazása után sem gondolt a munka befejezésére és a pihenésre.

Nyugdíjba mentem, de egy percig nem álltam le. Egyik nap nyugdíjba mentem, másnap már itt volt Kaposvárról az akkori mezőgazdasági főiskolának az igazgatója - Guba Sándor - és meghívott hozzájuk. Így meghatározott munkaterv szerint jártam át Kaposvárra, és 11 évig kutatással foglalkoztam. Engem a kutatás mindig nagyon érdekelt. Itt az 1983-ban rendezett kongresszuson a 14 nemzet részvételével megalapított nemzetközi tudományos szervezet, az International Committee on Mastitis Control első elnökévé választottak. Közben a Dél-Dunántúli Tejipari Egyesülés is felkért szakértőnek és 5-6 évig nekik is dolgoztam. Ez megint érdekes terület volt, a tej gyógyszer tartalmát és annak egészségügyi következményeit kellett figyelemmel kísérem. Somogy, Tolna, Baranya, Bács-Kiskun és Csongrád megyék tartoztak az említett Tejipari Egyesüléshez. Ha valamelyik gazdaság tejéből - ezt minden 10. nap vizsgáltuk - antibiotikumot mutattak ki, oda személyesen kimentem. Mindig megtaláltuk a baj okát. Amikor elkezdtem a munkát, a tejminták 3,6 %-a volt szennyezve antibiotikummal - Dániában ez 0,1 % - öt év alatt jutottunk el addig - ez 1990-ben volt - hogy 0,8 %-ra csökkent le. Tehát óriásit sikerült javítani, és ezeket az eredményeket is publikáltam hazai és külföldi szaklapokban.

És mi a harmadik hobbija?

A harmadik az állatorvoslás történetének a kutatása és feldolgozása. Ez a mostani és legrégebbi hobbim, hiszen már az 50-es évek elején elkezdtem, mindig is érdekelt a történelem, valamikor történelem-magyar tanár szerettem volna lenni. Nagy lendülettel kezdtem el kutatói munkámat, és fő kutatási területem a Szekszárdi Levéltár. 1654-től 1900-ig dolgoztam fel a levéltárban fellelhető iratokat. Érdekes munka volt, sok érdekes dolgot találtam, csak egyet említek: Tolna megyében már 1838-ban a keleti marhavész ellen oltási kísérletet végzett az akkori megyei főorvos. Több mint 40 évvel Pasteur előtt. A kutatási eredményeimet is közöltem magyar, német, amerikai és angol szaklapokban. Kutatásaim egyre kiterjedtebbek és ismertebbek lettek, melynek eredményeként 1981-től tagja vagyok az Állatorvos-történeti Világszövetségnek. Húsz éve én képviselem hivatalosan Magyarországot a szövetségben, kongresszusain 11 előadást tartottam.

Apróság, de megemlítem: 1985-ben jelöltek a Világszövetség alelnöki posztjára, ám lemondtam a finn barátom javára. 1986-ban Kairóban lett volna a szövetség kongresszusa, ám ott problémák adódtak, és engem kértek fel, hogy rendezzük meg Magyarországon. Elvállaltam, de azt mondtam: nem Budapesten, hanem Székesfehérvárott fogjuk megrendezni. Nagyon szépen sikerült a rendezés, 22 nemzet képviseltette magát. Az Állatorvos-történeti Világszövetségben végzett munkám alapján tagjává választott az amerikai Állatorvos-történeti Társaság és a New York-i Tudományos Akadémia. 1994-ben mi is megalakítottuk a Magyar Állatorvos-történeti Társaságot, amelynek kezdetől fogva én vagyok a titkára.

Ezek voltak a hobbik. Milyen a kapcsolata az oktatással?

1974-ben egyetemünk kinevezett címzetes egyetemi docensnek, ettől kezdve rendszeresen tartok előadásokat az egyetemünkön, majd 1991-ig Bécsben, Hannoverben de másutt is oktattam, többek között a lengyel, a nyugat-német, a jugoszláv és szlovák állatorvosok továbbképző tanfolyamán. 1991-ben összeállítottam a kandidátusi értekezésemet és beadtam a Magyar Tudományos Akadémiára. Témája: Tudományos tevékenység az állatorvosi gyakorlat keretei között címmel. Maximális pontszámmal elfogadták, azóta kandidátus vagyok, és az MTA köztestületi tagja. 1992-ben kineveztek címzetes egyetemi tanárnak, azóta vagyok professzor az egyetemünkön. Budapesten 1989-ben kezdődött meg a német nyelvű állatorvosképzés, azóta a német gyerekeknek én adom elő az állatorvoslás történetét.

Milyenek a német hallgatók? Sokan vannak?

Szép számmal jönnek a német gyerekek, évente 80-90 fő. Itt nálunk nem kell felvételizniük, egy a lényeg: a szülő fizetni tudja az évi 12.000 DM tandíjat és az itteni élet költségeit. Érdekes módon a hallgatók 80 %-a lány, és ez az oktatás szempontjából kellemes, mert jóval könnyebben lehet rájuk hatni, mint a fiúkra, akik izgágábbak.

Majdnem elfelejtettem: mi lett a honvéd ösztöndíj visszafizetésével?

Hat évet kellett volna letöltenem a honvédség kötelékében, ám engem a hadsereg nem keresett, én pedig nem jelentkeztem, majd valamikor a 70-es évek elején kiadták az obsitot. Aztán 1996-ban kaptam egy levelet a Honvédelmi Minisztériumból, amiben közlik, hogy a háború után elmaradt előléptetésemre való tekintettel tartalékos őrnaggyá léptetnek elő.

Katonai pályafutása nem mondható sikeresnek, viszont szakmájában bőven kapott elismerést. Felsorolná néhány fontosabb kitüntetését?

Szakmai tevékenységemért megkaptam a Hutya-, Bugát Pál-, Manninger-, és a Tormay- emlékérmeket, a 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás jubiláris emlékérmét, több külföldi emlékérmét, köztük a napokban átvett Cheiron Medalt. Természetesen óriási megtiszteltetés a néhány napja átvett Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje.

Az őrnagyi előléptetésemmel egyidőben Szekszárd városa Pro Urbe díjjal tüntetett ki.

Gondolom, ugyanilyen bő a szakmai publikációinak a száma is.

Eddig összesen 114 szakközleményem jelent meg folyóiratokban, ebből 54 az állatorvoslás történetével foglalkozik. Mindebből 32 külföldi (német, olasz, lengyel, német, amerikai, finn, norvég, svájci stb.) szaklapban jelent meg. Önállóan írtam 6 könyvet, és további hatnál voltam társszerző. Ez év januárjában pedig németnyelvű egyetemi jegyzetem jelent meg. Ennyi a termés, és reméljük nem ez a végső leltár. És most egy friss hír: az elmúlt napokban érkezett egy levél Spanyolországból, melyben az állatorvoslás történelméről írott könyveim megküldését kéri a Leon-i Egyetemről Dr. José Maria Gutierrez Gonzales professzor.

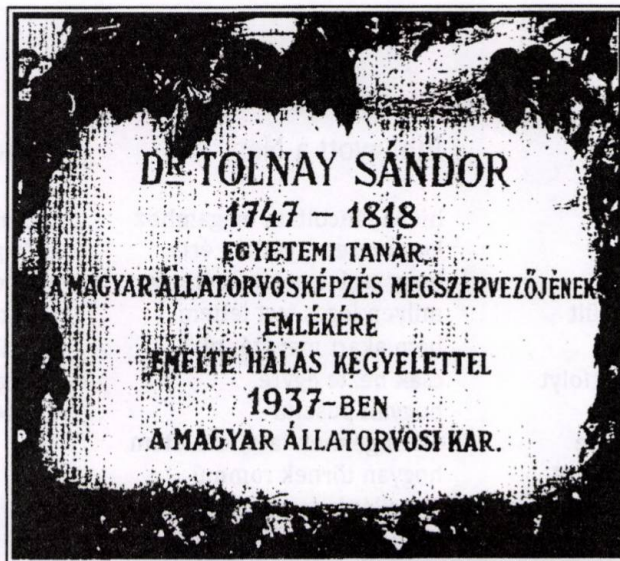
Befejezésül idézek abból a szakmai lapból, amely születésnapja alkalmából köszöntötte a professzort:

“Dr. Kováts Jenő nemcsak korábbi éveiben kifejtett többirányú és elismert munkásságával, kellemes modorával, segítőkészségével, sokoldalú műveltségét bizonyító szellemességével érdemelte ki sokak tiszteletét, megbecsülését és barátságát itthon és külföldön egyaránt. A napjainkban is tapasztalható, életkorát meghazudtoló, fiatalos lelkesedésével és aktivitásával példát mutat valamennyiünk számára.

Kívánjuk, hogy ehhez az aktivitáshoz társuljon sok erő és jó egészség, valamint további sikerek!”

Szerkesztőségünk is ugyanezt kívánja!

**AZ ÁLLATORVOSI HIVATÁS
KIALAKULÁSÁNAK FÉNYKORA
MAGYARORSZÁGON
(1867–1910)**

írta:

DR. KOVÁTS JENŐ

■ *Beregnyei Miklós*

GÁTS KRISZTINA BEÁTA

Elhagyott a Nap

hiába láncoltam magamhoz
keservesen nyúltam érte
hogy csak egy kicsit érezze
milyen jeges test lettem
nem akart megszánni
csak nézte egyre
hogyan pusztul
életrögöknek taszított létem
hogyan törnek rommú
jégszilánk-darabkáim
s olvadnak megsemmisülten
a tehetetlenség tengerébe

Hajad

pamacs
sminkcetset
arcodnak ád
bájt
kecset
s én olykor
belefürom orrom
s száaira bontom
úgy szeretem

Fóbia

poliptestével a köd
rámászott a városra
nehézkesen a
paneltornyok nyakára ült
majd egyre lejjebb
tespedt és terült és szétfolyt
és láttuk amint
az utcákba hömpölyögve
előntötte a csatornagaratot
ízetlenné tette
a sarki büfé tealöttyét
belihegte a szemüvegeket
és iszonytató súlyával
egyszerűen az arcunkba
böfögött
hogyan szinte már
lehetetlen volt meglelni
a levegőt

Tétlen a télben

néptelen telem
hirtelen
ablakomra köhinti
a hideget
kilincsekre fagy
az őszi nyálka
levélbodor gyűlik
ajtóm elé
csakúgy reszket
minden szála
szépen a szélben
lépteinkben
hallatszik már
a csikorgó csend
s csizmáinkra
húzhatjuk ismét
a sós hó
kifehéredő kesztyűit

Elhagyott a Nap

hiába láncoltam magamhoz
keservesen nyúltam érte
hogy csak egy kicsit érezze
milyen jeges test lettem
nem akart megszánni
csak nézte egyre
hogyan pusztul
életrögöknek taszított létem
hogyan törnek rommú
jégszilánk-darabkáim
s olvadnak megsemmisülten
a tehetetlenség tengerébe

Fekete kedd

- a WTC áldozatai emlékére,
2001. szeptember 11.

gépmadár hasított karcsú testedbe
szimbólumod a nemzeti büszkeség
gyász-háza lett
lángba borult
megfulladt lelkek
bolyongnak romjaidon
leszakadt végtagok
összekulcsolt ujjai közé szorult
a hasztalan ima
acélkoporsódra véres cafatokat
hajigált a terror
elcsigázott emberi arcokon
groteszk grimaszban gubbaszt
az értelmetlen félelem
zokogó esőbe hullnak
a kín vigasztalan könnyei
s betontömbökről mossák
a por- és hamumaradványt
- hisz porból lettünk s porrá leszünk

de miért így?

Kalitka

már rabruhám csíkjai is csomókba álltak
erős gubanc-gönc mi rajtam lóg
s tudom
folyton fejtéd rólam
fáradhatatlan a kezed
de úgy érzem túl erős a ketrec
amibe zártam magam

OLÁH ZOLTÁN

Fohász

Add Istenem,
 hogy karácsonykor
 fenyőfák tűje
 fűzze körénk
 a toboznyi reményt!

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

Megnyílt álmunk...

Az éj
 peremén
 hajnal csónakázik
 megnyílik
 álmunk
 gyöngykagylóhéja
 s betüremkedik
 rajta
 a
 fény
 s mi
 egymásra ébredünk
 növekvő vágyaink
 bűvöletében
 és
 mosolyogva
 siratjuk
 a
 kiperdült
 gyöngy
 tova
 guru
 lás
 át...

HOGY FÖLRAGYOGJ...

Már
 semmim sincs
 mi elvezetne
 Hozzád
 csak ezek
 a
 temetőkeres magányban
 szomorkodó
 gyászkoszorús
 szavak
 mik kitárják
 az emlék
 gyöngykagyló-burkát
 hogy
 fölragyogj
 bennem
 ANYÁM...

Amerre jártunk

Amerre jártunk
 az
 utat
 benőtték már
 mind a
 füvek
 lábnyomunk
 halvány
 fészek alján
 hajnali harmat
 pihen
 nézem a tájat
 a színhelyet
 hol nem tudtam
 betelni
 veled
 fogom a
 fák karáját
 melyeket
 megérintett
 a kezed
 vad vidék már
 de szép
 mint Anyám
 szájában
 szótt
 hajdani
 színes
 tündér-
 mesék...

MUKLI PETRA verseihez

A mondás szerint: "A szépség hatalom." Amikor megadatott, hogy személyesen is beszélgethessek a fiatal költőnővel meglepődtem kissé. Egy törékeny hölgygel volt szerencsém társalogni, a világirodalom, s ezen belül a küldetésstudat fontosságáról. Most, hogy írásai felett tünődhetem szerencsésnek tartom magam, annál is inkább, mert túl a Paksi Tükör szerkesztői iránt érzett bizalmán, megismerhettem egy többiek iránt feltétlen odaadást, tiszteletet érző fiatal értelmiségi pályát választó gondolat mibenlétét. Petra tanul és ír, ír és tanul. Jelenleg Szekszárdon, az Illyés Gyula Főiskolai Kar magyar szakán. Pedagógusnak készül. A mindössze tizenkilenc esztendő költő arról szól,

hogy az irodalom szeretete vezette a pályára.

Ha már a szépség hatalmáról szólunk, szólunk kell a szépség embert formáló erejéről is. A költők esetében a szellem, a tudás, és a többiek iránt érzett szeretettel teljes felelősségtudat jelenti a szépséget.

"Lépkedsz meg nem valósult álmaid nyomán, ..." - írja költőnőnk "A múlt után egy lépéssel" című versében. Tudja jól, hogy költőnek lenni nem elég ismerni a líra csínját-bínját, költőnek születni kell.

Petra költő. Isten hozta őt, s olvasóink szeretetében bízva, megtisztelő figyelmüket köszönve jómagam ezúton kívánok e tehetséges, bátor fiatal lírikusnak nagyon szép szárnyalást.

■ Szarka József

MUKLI PETRA

A múlt után egy lépéssel

Ha a hiánya már betölti a lelked,
amikor azt mondja neked:
Nem lehet!

Ha csak annyit érzel valami túl kevés
-álmok... szunnyadás... aztán az ébredés,
világosodó tudatban még fényesebb törés,
látomásszerű álmod furcsa kódén át
egy tébolyult, fájó hang kiált,
és nem érzed többé a múlt fátyolkönnyű mámorát,
a jelen szavát sem hiszed már talán
lépkedsz meg nem valósult álmaid nyomán,
átlényegült szellemedben kékszárnyú angyal suhan
a tegnapi után.

MUKLI PETRA

Feloldozás

Bús borongó éjszakán, lágyan omló
 éj fátyolos magányán
 át hallgatom, hogy a konok fájdalom
 magával ringat és borong.

A hajnal majd földereng, és fejet hajt
 előtte az est, elleng
 majd légváron, bús merengés, az álmom:
 daloló lélekrebbenés.

Fantom az éjben

eljött hozzám éjek madara,
 ellobbantak a fények.
 árnya vetődik bús falaimra,
 merre lebeghet a félek?

merre mereng ma a lengő légen
 fantom alaknak az álma?
 egykori percek végszava röppen,
 mától a csend a hazája.

ül a madár, éjjelem őre,
 tovagördül
 rég megkövült könnye,
 elgurul, igazgyöngy, vissza soha nem tér,
 elmúlt az éj, nyomtalanul
 eltűntél.

Kétségek

rettenet üldöz,
 félek holnap fájni fog,
 közel a tűzhöz
 változtatni nem tudok.

a múlt átölel,
 ezüst álmaim vára,
 a jelen kérlel,
 már nem várok csodákra.

Örökké a végtelenben

százezer fényévnnyire, valahol
 a végtelenben
 tűnő csillagrengeteg kezdetén
 a láng tovatűnő fénye
 egy örült Charibdis mélységeiben
 lassan kialszik,
 és még hallom a Néma Angyalok
 suttogó, kiáltó hangjait,
 És a kacagó percet már elgörgette
 a jövő újabb pillanata, és ő csak suttog:
 "Ilyen az élet."
 És a zokogva álmódó már rég tudja:
 nem érdemes sírnia,
 de mégis könnyezik a lelke,
 mert erre van kárhozatva,
 az elfelejtett gyermeklélek
 felsír, szeretné ha
 nem felejténék el végleg,
 ő még most sem érti:
 ilyen az élet!
 a fényes kaloda lassan
 enged a szorításból, de még itt él
 az a régi álom,
 itt az árnya, fellegekbe röpítő szárnya,
 de már nem áll őrt az ezer világ
 földünk határain, és elringanék
 a pillanat kék taván,
 magával sodorva ha hagynám,
 és a táj fölött, valahol a
 végtelenbe
 nyúló álom mélységeiben
 fölhangzik lelkemben újra
 a daloló lélekrebbenés, és
 már a tudatlan és álmódó
 lélek is tudja hogy
 milyen az élet,
 és elringatja magát, újra
 a régi önmaga szeretne lenni,
 de változik a világ,
 és csak egy dolgot szeretne már,
 ami hatalmas és egyetemes,
 légváron lebegni mint régen
 örökké a végtelenben.

RÁCZ DIÁNA

Déja vu

Szavak csengenek a sötét éjszakában,
 a morajló hullámok közt
 elvesznek a dallamok,
 mondd, mit tegyek? Keserű a szám,
 könnyes a szemem, s a holnapok bizonytalansága
 mossa a partokat.
 Sápadt hajnalokon megfáradt
 árnyék suhan át homlokomon,
 s emberarcok suhannak szerteszét.
 Arcok, melyek megváltoztak.
 Kikezdte őket az idő...
 Hideg van már, szél rázza a fákat
 könnyörtelenül.
 A leszálló falevelek vad kavalkádjában
 bolyongok, s nem tudom, mit keresek már,
 csak az arcokat látom,
 amelyek elárulják önmagukat,
 hogy szellemekké váljanak
 maguk is.

Cuius religio, eius regio?

Szavak játéka
 hangok hullása
 eső koppanása
 gyermek kacagása
 sötét hull lepelként a tájra
 por lepi a hintát
 hamu a labdát
 üvegcserep roppan
 vas sikolt
 értelem nélkül
 akad benn a szó
 soha ki
 nem
 mondott szavak
 száraz avar
 alatt
 rovar
 had
 eszi a holnapot
 büntetlenül.

Mindennapi csoda

Nyújtsd a kezed kedves,
 nézzük együtt a mindennapi csodát:
 a fű még nedves,
 s harmat lepi még a rózsát,
 a fákon kis madár próbálgatja szárnyait,
 ébred a hangyaboly, riasztja fiait,
 megtalálták az eldobott almacsutkát-
 ünnepélyes lassúsággal kel a Nap,
 fénybe vonva a házakat,
 zöldre festve a lombokat.

FÉLEK nagyon.
 Gyermekeim gyermekei
 láthatják még, hogy a világ csodaszép?
 Hogy vannak patakok ezüstös halakkal,
 ígéző napfelkelték,
 holdsugaras éjszakák,
 mikor titkokat súg a szél?
 Maradnak-e a harangok?
 Vagy örökre elhallgatnak?
 Lehet-e az
 hogy szürkébe öltözik a világ
 száműzve a színeket,
 s a hegedű hangját,
 a versek rímeit?
 Jajgat a csend szívemben,
 agyat szaggató ürességgel
 könnyek koppannak
 a porban.
 A fák is rázzák szép
 fejüket.

De addig is, kedves add a kezed,
 nézzük együtt a csodát.
 A fű még nedves
 s harmat lepi még a rózsza szirmait.

Lágyan

Ráhajlik kezed fáradt arcomra
 angyal szárnya -
 szemedben színes szikra
 napfény tánca -
 hangod lejtése
 esőcseppek csengése.

Erdélyi táj

És mégis élünk

Fenyőfák csipkézte bérceken, álmos fennsíkokon, tisztavízű virgonc patakok szelte erdei utakon át igyekszünk Románia legnagyobb – szinte hihetetlen – 76 négyzetkilométer alapterületű településére. Hallatán az ember széles autóutakra, magas épületekre, igazi nagyvárosra számít, cserébe a Görgényi-havasok tövében csöndesen meghúzódó, kényelmesen elterebélyesedő, alig száz éves múltra visszatekintő székely települést láthat, amely a maga 1700 lakosával egyedi színpont, amolyan unikum. Hasonlatosat sem Székelyföldön, sem Romániában, de még széles e világban sem találunk. Különösebb nevezetessége nincs, hacsak az nem, hogy egy délutáni trécselésért az itteni szomszédok fél napi járásra ítélik magukat. Hatalmas távolságaival Székelyvárság elérte, hogy az útikönyvek az ország fővárosánál, Bukarestnél is nagyobb kiterjedésű településként említik.

Udvarhelyszék szívében, a Sővidéken járunk, imént hagytuk el a festőien szép Zeteváralját, amely a múlt rendszerben épült mesterséges gátjáról nevezetes leginkább, s persze arról, hogy e vidéket a monda szerint mindig is székelyek lakták. A táj magában, miként a teremtő kezéből kikerült is gyönyörű, de mennyivel szebb, díszesebb lett azáltal, hogy a szorgalmas emberi kezek felékesítették! A természet és az ember összhangzatos együttműködésének helyszíne ez, a szabadság és a boldogság otthona. Az alföldi tájhoz szokott ember pillantása simogatón pihen meg a felhők alatt szunnyadozó hegyek ormain, szomját friss, fenyőfa illatú levegővel csillapítja. Nyáron meleg van, igazi hőség, telente pedig olyan hideg, hogy érezni a csilla-

gok didergését, a farkasordítás pedig megfagy a levegőben, s tiszta csengéssel pendül le a hegy oldalán. Szépségével együtt is zord, kemény vidék a Hargita, lakóit az erős élni akaráson kívül csavaros ésszel áldotta meg az Isten. Szükségük is van rá, hiszen naponta vívnek döntő küzdelmet a Sorssal, mintha azt akarnák bizonyítani: íme, mi székyek még itt is meg tudunk élni.

– Ehelyt van e'! – bökken a semmi közepén dolgozó magányos útász, miközben fejével a kacskaringós út hajlata felé, a messzi távolba int. Láthatóan jól sikerült válaszában felbuzdulva büszkén rám veti tekintetét, s vár.

– Jó, jó, de hány kilométer még? – ingerültségemet képtelen vagyok leplezni, hiszen a harmincöt fokos hőség, folyamatos emelkedéssel tarkított, gidres-gödrös, poros tizenvalahány ledarált kilométer még a legelszántabb autós idegeit is kikezdi, s most mindenhez van leginkább kedvem, csak éppen a góbé csavarosságához nem. „Elszántságból nincs hiány” – lepődök meg magamon újfent, megállapítással azonban sokkal inkább saját hitemből igyekszem némi buzdítást facsarni, elindulásunk óta ki tudja hányadszor. Most már megnézem magamnak ezt a Székelyvárságot, legyen bár a világ tetején is!

Akinek még sosem adatott meg Székelyföldnek e csücskében járni, könnyen hihetné, hogy az ehelyt „e helyütt”, vagyis itteni, tehát közeli helyet jelöl. Nem úgy van az! Különbösen is, túlságosan egyszerű, a góbé lélektől idegen lenne az efféle gondolkodás. Az itteniek szótárában az „ehelyt” minimum öt kilométert jelent, az „ahalyt” tizet. Araszolunk tehát tovább, egyre csak feljebb, az autó hűtője minduntalan jelzi, hogy nem effajta kaptatókhoz szokott, az elektronika is megbolondulni látszik. Egy

egész óra is lepereg tán, mire feltűnnek az első házak. Végre valahára jele mutatkozik annak, hogy itt emberek élnek! A kerítéssel körbevett apró, takaros faházakat elhagyva újabb kilométereket teszünk meg, aztán felbukkan a Székelyvárság határát jelölő tábla, rajta a felirat: Isten hozta! A táblán kívül nézni való nemigen akad, a délcegen magasodó sudár fák közt itt-ott félnéken megbúvó házak, inkább amolyan vendéglakok, turistáknak fenntartott nyári rezidenciák mutatják magukat, falunak azonban nyoma sincs. Nosza rajta, gyerünk Székelyvárság-keresőbe, tovább felfelé! Újabb szakaszt gyűrünk le, majd egy büfé akad utunkba. „Ehelyt a falu központja négy kilométerre, menjenek csak tovább ezen az úton, de se balra, se jobbra ne kanyarodjanak le, mert akkó e'bolondulnak” – hangzik érdeklődésemre az ízes felelet. Bizonytalanul bár, de megindulunk ismét fölfelé, mindig csak fölfelé. A táj változik, most már házakat is sűrűbben látunk: itt takaros porta, amott patak csörgedez, rajta malom dolgozik serényen. Az út meredek, kaptató is akad; nem kell ide fekvőrendőr, száguldozni nemigen lehet.

– Tessék mondani, ez már a falu központja? – hozakodom elő bártortalanul újabb félóra elteltével. A kérdést megalapozottnak tartom, hiszen a távolból már idelátszik az Nagy-Somlyó, feljebb menni pedig nemigen tudunk. Emitt egy buszmegálló, arrébb iskolaforma épület, amott büszkén meredező templomtorony, s lám, a rendőrség is itt vert tanyát.

– Az, az – somolyog az öreg szakmalapját megemelve, aztán siet is tovább, ennél többet nem ügyel rám. Vállán gereblye, kezében kis csomag, elemózsiának nézem. Persze, az ilyen jó meleg, szénacsináló időt vétek lenne elpocsékolni,

dologidő ez kérem a javából.

Jöttömet a polgármesteri hivatal dolgozói örömmel veszik, errefelé a vendéget különben is szívesen látják, főleg, ha Magyarországról érkezett.

– Jaj, azokból egy is elég lenne! – hangzik az odagyültek megállapítása, utalva arra, hogy a faluban három rendőr is állomásozik; több errefelé a közúti bírság, mint a városban. Bár fordítva lenne: orvostól három, rendőrből egy... – tesz hozzám huncut mosollyal.

A rendőrsön kívül van itt kérem még három iskola, üzlet, italtolt, s hogy mást ne mondjak, ehelyt láthatók a Tartod vár romjai, amelyről azt tartja a monda, hogy egykoron tündérlányok lakták, amott meg a vízesés, ahová még a Kalocsáról s Homokmégyről érkezett vendégek is ellátogattak.

– Hogy s mint pereg errefelé az élet? – érdeklődöm kicsit később, persze csak óvatosan, hiszen a magamfajta városi számára mindörökké romantikával teli, tündérek lakta vidék marad az itteni táj, lakóinak lelke pedig titok, megfejthetetlen rejtély.

– Másfél–kétmillió lej a fizetésünk, ebből kell megélni (egy forint körülbelül 100 lej – a szerk.) Az árak egyre csak kúsznak felfele, nagy a drágaság, itt a faluban munkahely pedig nem nagyon van, érti-e? Nehéz na, nehéz! – tömör a felelet, sokat takar. – Volt itt egy fakitermelő vállalat, s amikor az megszűnt, 70-80 ember lett egyszerre munkanélküli. Állattartással, mezőgazdasággal foglalkozunk, de ez epegy csak arra elég, hogy meglegyünk valahogy. Ráadásul a medvék s a vaddisznók is mindegyre megnehezítik az életünket, sok kárt csinálnak. A városba nem nagyon járunk be, mert messze es van, s a busz is csak naponta kétszer jár.

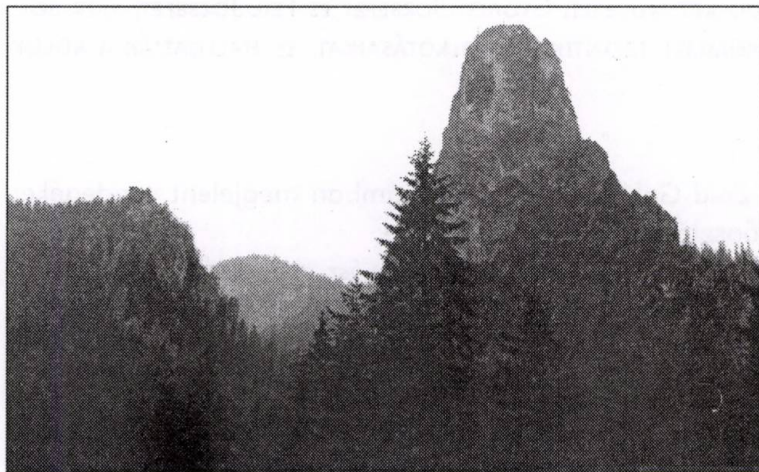
Székelyvárság, 2001 júliusa

A székelyvarsági polgármesteri hivatal dolgozói (balról jobbra: Mátyás Albert pénztárnok, Péter Jolán könyvelő, Pál Klára gazdasági előadó, Pál Matild pénzügyi referens, Andorka László al-polgármester, Pál Károly jegyző)

Székelyvarság határát jelző tábla

Az Ditárkő a Békás-szorosban

Miközben az autóban ülve lassan elhagyom a falut, azon tűnődöm, vajon van-e a világon még egy ilyen nép, mint a székely? Azt beszélik, hogy aki itt született, annak itt is kell meghalni, saját sorsa elől senki meg ne futamodjon, mert akármilyen jó futó lehet, egyszer úgyis utoléri az, amitől menekülni akart, s akkor neki vége.

■ Miklós Imre

Zöld Galéria

Győrffy József és Feil József kiállítása a Környezetvédelmi Minisztériumban

A 2001. október 24-től november 7-ig tartó
 "Táj és az ember" c.
 kiállítással két paksi művész,
 Győrffy József festő és Feil József fafaragó
 mutatkozott be Budapesten,
 a Környezetvédelmi Minisztérium
 Zöld Galériájában.

A MEGNYITÓN ELHANGZOTT SZAVAK, A KÖSZÖNTŐ, A NYITÓBESZÉD ÉS A PAKSRÓL ADOTT BENSŐSÉGES HANGULATÚ ISMERTETŐ KELLEMES, BARÁTI LÉGKÖRT TEREMTETT AZ ALKOTÁSOK MEGTEKINTÉSÉHEZ, A MŰVÉSZEKKEL ÉS AZ ÁLTALUK BEMUTATOTT "TÁJAKKAL ÉS EMBEREKKEL" VALÓ ISMERKEDÉSHEZ. GONDOLKODTAM, HOGYAN IS TUDNÁM KELLŐKÉPPEN FELIDÉZNI AZT A HANGULATOT, AMI A MEGNYITÓT JELLEMEZTE. VÉGÜL ARRRA AZ ELHATÁROZÁSRA JUTOTTAM, HOGY AZ OTT ELHANGZOTTAKAT MEGPRÓBÁLOM EGÉSZÉBEN VISSZAADNI, HISZEN BIZONYÁRA KEDVES LESZ MINDEN SZÓ A PAKSI LAKOSOKNAK, AZOKNAK, AKIK SZERETIK VÁROSUKAT ÉS A MOST BEMUTATKOZÓ KÉT MŰVÉSZT, GYŐRFFY JÓZSEFET ÉS FEIL JÓZSEFET, AKIK BOLDOGAN OSZTOZNAK A SIKERÜKBEN, ÖRÖMMEL TEKINTIK MEG ALKOTÁSAIKAT, ÉS HALLGATJÁK A RÓLUK SZÓLÓ HÍRADÁSOKAT.

A Környezetvédelmi Minisztérium Zöld Galériájában szép számban megjelent vendégeket Lázár Ádám, a Sajtó és Protokoll Főosztály vezetője köszöntötte:

Kedves Vendégek, rajtunk kívül jelen van még a teremben az ősz. Az ősz, ami egy-egy hangulatos tájrészletről köszön ránk. Szerencsés helyzetben vagyunk, mert e két művész behozta ide a természetet. Sikerült megvalósítaniuk azt, amiről a Zöld Galéria valójában szól, az ember és a természet kapcsolát.

A kiállítást - Dr. Turi-Kovács Béla miniszter úr kormányelfoglaltsága miatt - dr. Lánszky Imre kabinetfőnök úr nyitotta meg:

Tisztelt Hölgyeim, Uraim és kedves Barátaim! Nagyon nagy megtiszteltetés számomra, hogy a miniszter urat helyettesítve, én nyithatom meg ezt a kiállítást. A Zöld Galériában ez már a sokadik tárlat, hiszen a nyolc hónappal ezelőtti megnyitás óta, kéthetes váltásban folyamatosan követik egymást a kiállítások. A lényegét abban látjuk, hogy a minisztériumban olyan tevékenység, olyan alkotás jelenjen meg, ami bemutatja az ember és a természet viszonyát. A mai tárlat a Táj és az ember címmel nyílt meg. Egyről, az ökológiáról beszélünk, arról, hogy milyen az ember viszonyulása a természethez, és visszacsatolva, hogy milyen a környezet viszonyulása az emberhez. Ennek az egymásra hatásáról szól a mai tárlat, melynek keretében két kiváló paksi művészt mutathatunk be, Győrffy Józsefet és Feil Józsefet. Amikor ma kora reggel megtekintettem az alkotásokat, akkor az foglalkoztatott, hogy olyanról beszéljek, ami valóban ide illik és nem protokolláris.

Ahogy Győrffy József képeit nézegettem, örömmel fedeztem fel a Dávodról készült festményeket. Eszembe jutott egy nagyon kedves, dávodai barátom, Horák Endre. Hosszú ideig együtt dolgoztam vele, és amikor ő beszélt szülőfalujáról, Dávodról, a tájról, az emberekről, akkor mindig magával ragadott a lelkesedése. Hamar megtaláltuk a közös szót, gyorsan összehangolódtunk, ő, aki ártéri területen és én, aki hegyvidéken születtem. Jártam is azon a vidéken. A képeken is lehet látni, hogy sugallja, készíti az embert a táj arra, hogy ecsethez nyúljon.

A mai világban, a virtuális világban sajnos elszakadtunk a természettől. Ha valaki elmegy egy tárlatra, akkor elvont ábrázolásokkal találkozhat, nagyon ritkán jelenik meg - akár szürrealista, akár impresszív módon - a természet visszatükrözése. Ez a tárlat a szívemből, lelkemből szól. Ez a kiállítás arra irányítja a figyelmet, ami mellett naponta elszaladunk, elmegyünk, és nem vesszük észre. És nem csak mi, rohanó felnőttek, hanem gyermekeink is. Tapasztalatból tudom, hogy a fővárosból egy kis időre kiszakadó emberek önfeladt örömmel csodálkoznak rá a természet jelenségeire. Segíteni kell az embert a látatásban, hogy észre vegye a szépet. És ha az ember nyitott szemmel nézi a természetet, akkor le tudja vetíteni azt, vissza tud emlékezni rá. Ezt tették itt a művészek.

Feil József a fafaragást választotta művészete kifejezéseként. A legszebb anyaghoz nyúlt, amihez ember nyúlhat. Szép a márvány, az érc, a kő, de ami melegséget sugall, az egyedül a fa. Hozzá sem kell érni és az ember mégis érzi a melegét. Gondoljunk csak arra, amikor a téli sportok alkalmával, kirándulások során a hideg télben az ember nekitámasztja a hátát egy tölgy- vagy bükkfának, az a mínusz 20 fokban is melegséget áraszt. A fából mindig a melegség, az élet melege sugárzik. Ezekből a fafaragásokból is ezt láttam.

Az ember viszonyulása a természethez megjelenik a napi, falusi életképek, számomra gyönyörű szóval kifejezve paraszti életképek formájában. Sajnálom, hogy az 50-es években ezt a szót ledegradálták. Mennyire hiányzik mai életünkben a paraszti életforma. Meg lehet nézni mi lett a vidékkel, a tanyavilággal, az emberekkel, a gyökerekkel. A paraszti életteret megszüntették. Ennek hiányát a mai város lakónak is éreznie kell.

Feil József nemcsak figurális ábrázolásában adja vissza a hangulatát annak a világnak, hanem bemutatja az embert az ökológiai környezetben, bemutatja, hogy az ember miként tudott együtt munkálkodni a természettel. Szoros összhangban állt a paraszti gazdálkodás és a természet. Közel sem voltak olyan környezeti károk a világháború előtt, mint amilyenek lettek utána. Mivé váltak azok a városok, amiket a térszerelés idején, az iparosítás címén hoztak létre? Nézzük végig, hogy ezek a városok mind-mind a munkanélküliség hordozói. Nem ökológiai szempontok szerint gondolkodva találták ki ezeket, hanem politikai erőszakot követtek el az emberen és a tájon.

A ma megnyíló kiállítás különösen szép számomra, hiszen segít visszalépni, nem időben, hanem gondolatban, viselkedésben, valamihez, ami a későbbiekben meghatározhatja a ténykedésünket. Ha valaki ökológiai alapon gondolkodva építi fel szándékát a jövőre, akkor kevesebbet hibázik. E két alkotóból sugárzik a pozitív viszonyulás a természethez, az alázat a formákhoz, színekhez, témához, az anyaghoz. Felemelő érzés volt látni az alkotásokat, különösen kedvenc növényemet, a napraforgót, ami közönséges kultúrnövény, és mégis milyen szép a faragása, lelket melengető a látványa.

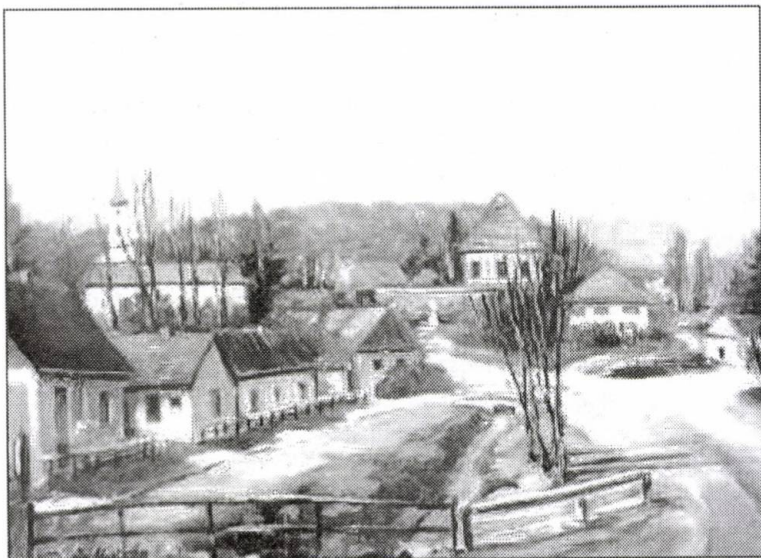
Örömömre szolgált, hogy megnyithattam a kiállítást, és mind a két művésznek sok sikert kívánok további életükben, és hogy minél több helyen tudják bemutatni a viszonyulást a természethez, a táj és az ember kapcsolatát.

A következőkben Bagdy László, Paks alpolgármestere köszöntötte a megjelentetteket, és a művészek bemutatása mellett szólt a városról.

Először is köszönetemet szeretném kifejezni a Környezetvédelmi Minisztériumnak, hogy helyet biztosítottak kiállítóinknak. Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik bármit is tettek azért, hogy a paksi alkotók Táj és az ember c. kiállítása itt és most megnyílt. A meghívó szerint az alkotásokat kellene bemutatnom, de úgy gondolom, azok magukért beszélnek, én csak ronthatnék mondanivalójukon, viszont szeretnék szólni néhány szót városunkról és természetesen két művész barátomról.

Egy közel ezeréves, kedves hangulatú kisvárosból érkeztünk, amely kicsit beszorult a gyönyörű Duna-szakasz és a tolnai dombok közé. A város előnyére, hiszen bizonyos mértékben ma is nagyközség jellegű, elkerülték az urbanizációs ártalmak. Tiszta, jó a levegő. A felmérések szerint országunk talán egyik legtisztább levegőjű városa. Gyönyörű Dunával, tiszta, érintetlen, szép Duna-ágakkal. Városunk néhány napja nyerte el a Virágos Magyarország verseny "város" kategóriájának I. helyét. Bemutatkozásunkra gondolva eszembe jutott, hogy nemrégiben az Óbudai Társaskörben mutatkozott be két verses-

kötetével Gáts Krisztina Beáta, fiatal paksi költő. Engedjék meg, hogy az Emberbőrben c. kötetből felolvassak egy, az őszi város és néhány festmény hangulatához illő verset.

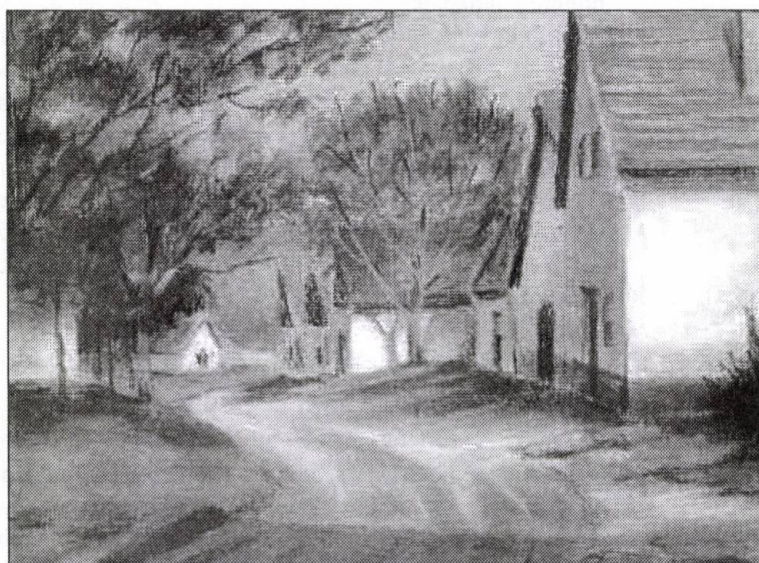
Városom, Paks

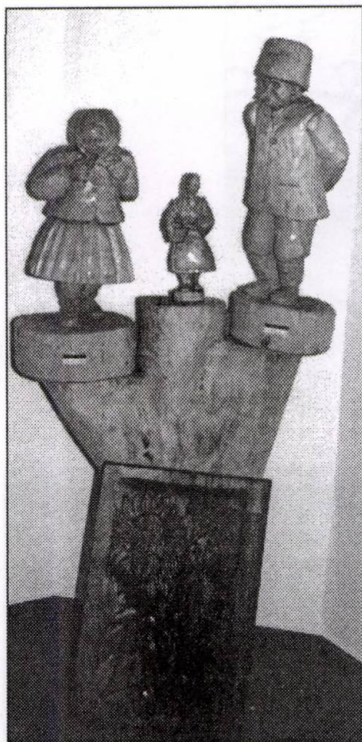
Vadgubacsok kopognak,
ropognak repedezett köveken,
folyópartra hajolnak a vetkező gesztenyefák.
Duna-illatú csendes utcákon járok,
betemetett, víz áztatta árok kíséri lépteim.
Gyermekkorom lapul az omladozó falakon,
bújócskázik, kerekezik vézna alakom
a napszíta házak között.
Téglakövel rajzolt betonúton szökdél,
hol zöldell, most a szertekúszó giz-gaz.
Egyszervolt kislány tépked vadvirágot
a régi kompikötőn s a szitakötő nézi
a szomorkásra fakult napsugarat.
Eszmélő árnyékom buckákba botlik,
majd félénken, mégis átoson
a kedves kis városom.

Paksról a legtöbb embernek az atomerőmű jut ez eszébe, amit mi, a városban élők már megszoktunk. Megtanultunk együtt élni vele, kicsit büszkéek is vagyunk arra, hogy ott dobog az ország villamosenergia-vérkeringését biztosító szív, amely, ha nem is termel életető oxigént, de legalább nem fogyaszt, kímélve környezetünket.

Feltételezhető lenne, hogy ez a város a technokratáké. Valóban, a lakosság számához viszonyítva sok a reáltudományokban jártas ember, de talán pont ezért sokan érdeklődnek a művészetek iránt. Van állandó modern képtárunk, városi múzeumunk, melyben az állandó kiállítások mellett időszakos kiállításokat is rendezünk. A Városi Művelődési Központ kiállító termeiben és annak könyvtárában folyamatosan vannak kiállítások paksi és vendégművészek alkotásaiból. A mai napon itt bemutatkozó művészeink is már többször, nagy sikerrel mutatták be alkotásaikat.

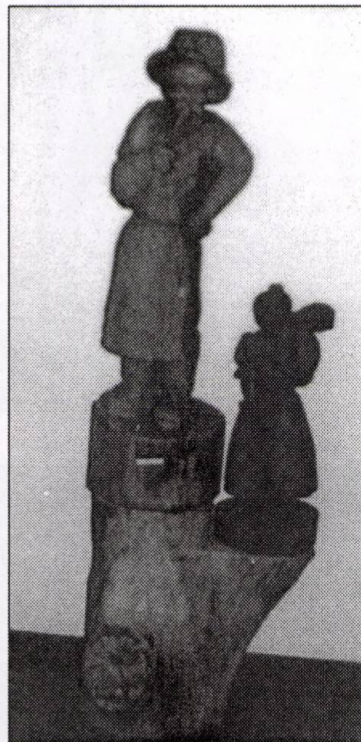
A Táj és az ember kiállításon a "táj" Györffy Józsefé, aki 1948-ban született a Ferenc-csatorna melletti Dávodon. Gyermekkorától rajzol. Érdekességként megemlítem, hogy az atomerőmű berendezések dekontaminálásával foglalkozik. Ezzel éreztetni szerettem volna a nagy kontrasztot, a kettőnek a különbségét. És mégis idevezet, hogy ilyen szeretettel beszél például Dávodról, szülőfalujáról. Nem tud betelni az Isten alkotta gyönyörű természettel, annak művészi ábrázolásával. Egyformán kedveli az olajtechnikát, az akvarellt és a pasztellt. Kedvelt témái még a falusi utcák, a paksi óváros és a hozzátartozó Duna. Vele együtt vallom, hogy azok a képek, amelyek a természet gyönyörű részleteit ábrázolják, az otthonokban tovább élnek, és hirdetik annak szépségét, melyet meg kell óvni a civilizációs ártalmaktól. Kiállításának színhelyei: Paks, Szekszárd, Tolna, Baja, Bonyhád, Dunaújváros. Képei eljutottak Németországba, USA-ba és Svájcba is. A festészet mellett kedvenc hobbija a hegedülés és az öreg hegedűk restaurálása.

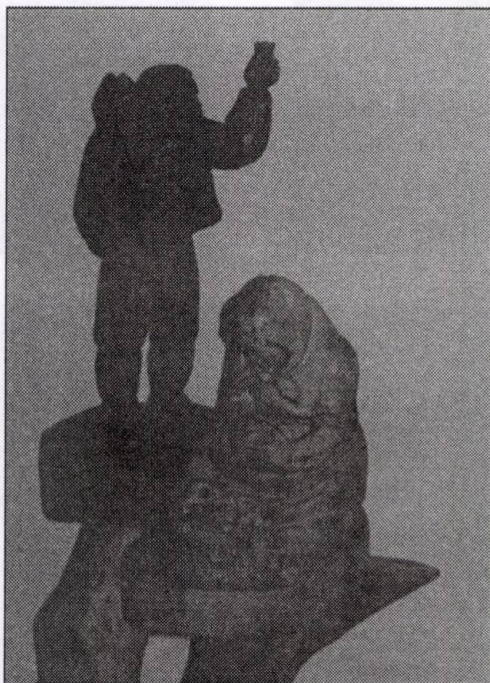
A Táj és az ember c. kiállításon az "ember" Feil József, aki 1958-ban Budapesten született. Születése után közvetlenül Paksra került, ahol azóta él. Gyermekként kezdett fafaragással foglalkozni, később rajztechnikát, képzőművészetet tanult, de máig megmaradt a parasztság hétköznapi életét, szokásait ábrázoló régi fafaragó művészetnél.

Alkotásai közül jelentős az a fake-reszt, melyet a határainkon túl elhunyt magyar testvéreink emlékére állítottunk Pakson, a Kálváriatemetőben, a millennium alkalmából, és a dunakömlödi Bottyán sánc emlékére az Imsósi erdőben felállított kopjafa. Kiállításainak színhelyei: Budapest, Paks, Dunakömlőd, Dunaújváros, Szekszárd Györköny, Óriszentpéter és a németországi Plauen. Utóbbi időben Feil József barátom tevékenységi köre kibővült a tisztán fából, csapolásos techniká-

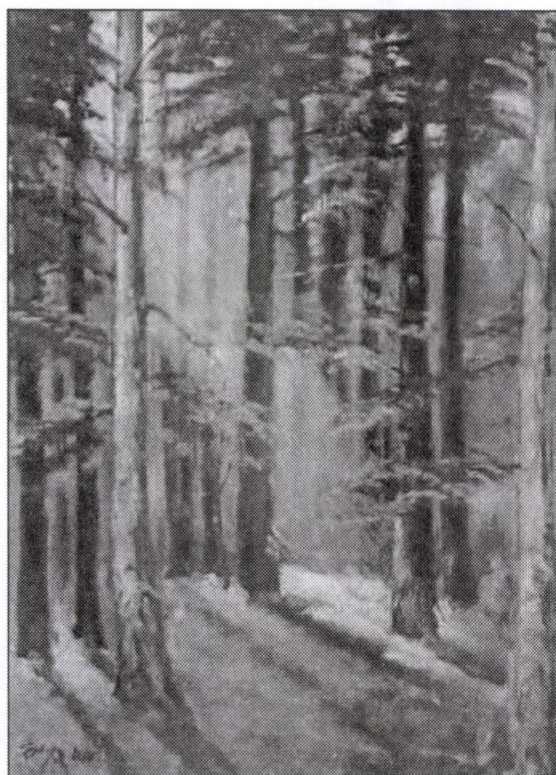
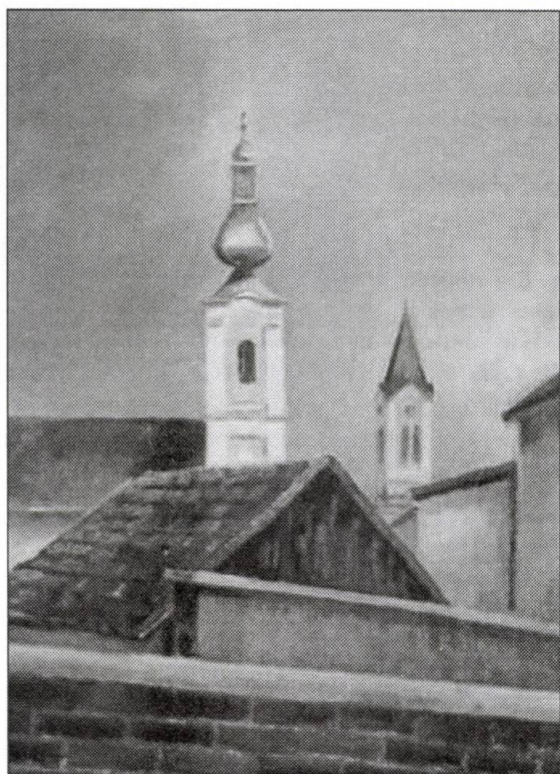

val készített ún. botbútorok készítésével. A falusi embert tevékenysége közben megjelenítő faszobrász ott él a festő által ábrázolt Dunakömlődön, melynek dombjain most szüretelték a kiváló bort adó Kékfrankost. Nem véletlen, hogy jó néhány borral kapcsolatos alakot is bemutat a kiállításon.

Megköszönöm megtisztelő figyelmüket, kérem, fogadják szeretettel Paks művészbarátait Györffy Józsefet és Feil Józsefet, és az általuk szeretettel átnyújtott alkotásokat.

A műsor befejező részében Mohácsi Orsolya, a szintén paksi származású és a helyiek által jól ismert hegedűművész adott hegedűszólót. Játékával kellemes aláfestést, lelki ráhangolást nyújtott a művészetben való elmélyüléshez.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTÉSE KÖZBEN A MŰVÉSZEKKEL, A VENDÉGEKKEL, A SZERVEZŐKKEL BESZÉLGETTEM, ÉS MEGKÉRDEZTEM, HOGY MIT JELENT SZÁMUKRA EZ A KIÁLLÍTÁS.

Nekem felejthetetlen élmény! Rendkívül nagy eseménynek tartom, hogy Feil József barátommal itt, Budapesten is bemutatkozhatunk. Idehozhattuk a vidéki város, a falvak hangulatát, mégpedig egy olyan helyre, ahol ezzel foglalkoznak, a Környezetvédelmi Minisztériumba. Számomra ez felemelő érzés.

– Gyórfy József

Óriási élmény ez számomra! Ismét kimozdultam Paksról és Budapesten is kiállíthattam. Fontosnak tartom, hogy a fővárosban is megismerjék munkáinkat. Gyermekekkori élményeimből merítem a témákat. Kedvencem a Paprikafűző lány és a Napraforgó, amit már többször megmintáztam.

– Feil József:

Minden olyan kiállítás magával ragad, amely a természet és az ember kapcsolatát eleveníti meg. Régebben én is foglalkoztam grafikával, s a közelség máig megvan. Amikor a természettel való együttélés valósága, eszenciája a festészet vagy a szobrászat útján jelenik meg, akkor az csak szép lehet. A Zöld Galériában rendezett tárlatok látogatottsága igen nagy. Örülünk, hogy széles körből tudunk meríteni a kiállításokhoz, volt már szobor, textília fotó kiállítás, de magvadból, termékekből készült bemutatót is rendeztünk. A klasszikus művészeti elemek mellett megjelennek zenei betétek, művészeti kommentárok. Ez a terem korábban sajtótájékoztatók színhelye volt, de kinőttük. A Zöld Galéria létrehozásának ötlete Lázár Ádám fősztályvezető úrtól származik. A galéria helyet ad a természet művészeti megjelenítésének akár festészet, szobrászat vagy zene kapcsán.

– Dr. Lánszky Imre

Nagyon büszke vagyok, hogy mint paksiak, itt lehetünk a fővárosban, a Környezetvédelmi Minisztérium Zöld Galériájában, és kiállíthatnak a paksi művészek. Örülök ennek, mert nagyon szeretem munkáikat, és mert magam is szeretem a természetet, sokat járok a szabadba. Paksról általában mindenkinek az atomerőmű jut az eszébe, ami egyáltalán nem baj, de itt látszik, hogy van Paksnak másik arca is, és látszik, a kettő mennyire összeilleszthető. Lehet valaki a realtudományokban jártas, műszaki végzettségű és abban dolgozó, de ez nem zárja ki a természet iránti szeretetét. Ha ehhez van még egy istenadta tehetsége, talentuma is, amivel jól gazdálkodik, akkor abból művészi alkotások szülehetnek. Alkotások, a mi gyönyörködtetésünkre. Nagyon köszönöm mindenkinek a segítséget, aki valamit is tett azért, hogy ez a kiállítás létrejött.

– Bagdy László

Ismerem a művészeket, magam is paksi vagyok. Ebben a közegben sokkal könnyebb játszani, mert társművészetről van szó, és mert az emberek is másképpen fogadják be a zenét. Úgy érzem, ilyenkor kiegészítem azt, amiről a kiállítás szól. Mivel egyedül a hegedűvel állok a közönség elé, ezért szólószónátákat és partitákat adok elő, főként Bachtól.

– Mohácsi Orsolya

Agaléria indulásakor kicsit kételkedtünk, hogy mennyien fognak ide betérni. Szerencsére nagy az érdeklődés. Az igény is nagy a kiállítók részéről, jövő év áprilisáig már foglalt a terem. A szervezői munkába beletartozik többek között a meghívó, a háttéranyag készítése, az alkotások elrendezése, a sajtó tájékozta-

tása és a vendéglátás. Van egy másik helyiségünk, ahol a minisztérium életéről szóló kiállítást és a művészek által felajánlott képeket helyeztük el. A Zöld Galériában főleg természettel, "zölddel" összefüggő kiállításokat rendezünk. Bemutattuk faragó, fotóművész, sziklamászó, textilművész, üvegfestő alkotásait, és volt öko-képkiallítás magvadból, termékekből. Helyt adtunk egy indiai festőművésznő és az "Év fotósa" díjjal jutalmazott művész képeinek. A hazai művészekon kívül külföldiek is megkeresek bennünket, jelentkeztek pl. Kárpátaljáról és Szlovákiából. Sokszínű tárlatot igyekszünk nyújtani. Jó érzés, hogy sikerült újabb művészeknek lehetőséget adni a bemutatkozásra.

– Árvai Hajnalka
a Sajtó és Protokoll Fősztály
munkatársa

Ez a kiállítás a két művész érdeke, hiszen olyan csodálatos alkotásokat készítenek, melyeket bárhol a világon bátran be lehet mutatni. A MAG Alapítvány munkakapcsolatban áll a Körny.véd. Minisztérium néhány munkatársával. A Paksi Tavaszi Találkozó kapcsán beszélgettünk a természetet bemutató helyi képzőművészekről, és akkor ajánlotta fel Árvai Hajnalka a KM sajtó és pr fősztálya részéről a kiállítás lehetőségét, magára vállalva a szervezést. Nagyon boldog és meghatódott vagyok, mert nagyon gyönyörű alkotásokat hoztak barátaink a fővárosi bemutatkozásra. Jelentős eseménynek tartom, hogy paksi művészek helyet kaptak Budapesten, és különösen jelentős, hogy mindezen a Környezetvédelmi Minisztériumban került sor.

– Pokorny József
a paksi MAG Alapítvány vezetője

A TÁRLATON BEMUTATOTT KÉPEK ELKALAUZOLTÁK A NÉZELŐDŐT A TOLNAI TÁJ DIMBES-DOMBOS VIDÉKÉRE, A DUNA-PART SOKSZÍNŰ VILÁGÁBA. A FAFARAGÁSOK PARASZTI ÉLETKÉPEI FELELEVENÍTETTÉK A MÚLTAT, VISSZAIĐÉZTÉK A GYERMEKKORT. A NÉPI KULTÚRA SZEMLÉLŐI LEHETTÜNK ÚGY, HOGY ÁTÉREZTÜK A PAPRIKAFŰZÉS, KUKORICAMORZSOLÁS ÉS A VIDÁM SZÜRETEK HANGULATÁT, A TERMÉSZET ÉS AZ EMBER EGYÜTTÉLÉSÉT. JÓ ÉRZÉS VOLT OTT, BUDAPESTEN PAKSINAK LENNI!

ÉS BOLDOG BÜSZKESÉGGEL ÖRÜLNI A KÉT PAKSI MŰVÉSZ, KEDVES BARÁTAINK SIKERÉNEK!

■ Lovásziné Anna

Civil kitüntetés az atomerőműnek

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Tolna Megyei Szervezete dr. Thész László Emlékéremben részesítette a Paksi Atomerőmű Rt-t.

A KITÜNTETÉST SZEKSZÁRDON, A MEGYEI SZERVEZET OKTÓBER 25-I KÖZGYŰLÉSÉN VETTE ÁT AZ ERŐMŰ NEVÉBEN KOVÁTS BALÁZS FŐOSZTÁLYVEZETŐ. A DÍJAT A KÖZEL EGY ÉVTIZEDES TÁMOGATÁSÉRT, A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÁTO EMBEREK ÉRDEKÉBEN NYÚJTOTT SEGÍTSÉGÉRT ÍTÉLTÉK AZ ERŐMŰNEK.

AZ EMLÉKÉREM ÁTVÉTELE UTÁN KOVÁTS BALÁZS MEGKÖSZÖNTE A TESTÜLETI ELISMERÉST, MAJD A KÖVETKEZŐKET MONDTA:

“MINT AZ ORSZÁG NÉHÁNY KIEMELT NAGYVÁLLALATA, MI NEM A KÖNNYŰ SIKEREKET KERESÜNK, NEM A KÉTES HÍRŰ FUTBALLCSAPATOKAT, VAGY ÉPPEA A VITATHATÓ TARTALMÚ ÉS SIKERŰ TELEVÍZIÓS MŰSOROKBAN VALÓ SZEREPLÉST TÁMOGATJUK.

MI MÁSFÉL ÉVTIZEDE ÚGY GONDOLTUK, HOGY EBBEN AZ ORSZÁGBAN IGEN NAGY SZÜKSÉG VAN AZ ELESETT TÁRSADALMI CSOPORTOK, AZ EGÉSZSÉGÜGY, A MAGYAR KULTÚRA, A NEMZETI HAGYOMÁNY ÁPOLÁSÁRA ÉS AZ EGYHÁZAK SEGÍTÉSÉRE. NAGYON JÓL TUDJUK, HOGY EZEN TEVÉKENYSÉGEK A KÜLVILÁG SZÁMÁRA NEM GYORS ÉS NAGY SIKEREKET HOZÓ TEVÉKENYSÉG. ÁM AMIKOR AZ EMBER A LELKIISMERETÉVEL BESZÉLGET, AKKOR TALÁN NEM EZEKET A SIKEREKET KERESI, HANEM VALAMILYEN EMBERI KAPCSOLATOK IRÁNYÁBA PRÓBÁL ELINDULNI. SOKAN MONDTÁK, HOGY EBBŐL SOKAT PROFITÁLNI NEM FOGUNK. MONDTUK, HOGY NEM IS EZ A CÉLUNK. A PROFITÁLÁS LEGFELJEBB AZ, HOGY AZ EMBERNEK A LELKIISMERETE EGY KICSIT NYUGODTABB LESZ.

ÖRÖMMEL TÁJÉKOZTATOM ÖNÖKET, HOGY A GYÜMÖLCS AZÉRT BEÉRIK, HISZEN MA EGY GYÖNYÖRŰ SZÉP DÍJAT KAPTUNK ÖNÖKTŐL. EZELŐTT HÁROM HÉTTTEL VETTÜK ÁT AZ OKTATÁSI MINISZTERTŐL A KÁRMÁN TÓDOR DÍJAT, AMELYET AZ A VÁLLALAT KAP, AMELYIK A LEGTÖBBET TESZ A MAGYAR KÖZOKTATÁSÉRT. BÜSZKÉK VAGYUNK, HOGY EZT A DÍJAT IS A PAKSI ATOMERŐMŰ KAPTA. ÉS MÉG NINCS VÉGE A CSÖNDES SIKEREKNEK, HISZEN ALIG EGY HÓNAPJA, HOGY A MAGYAR KULTÚRAKÖZVETÍTŐK TÁRSASÁGÁTÓL MEGKAPTUK A FEHÉR RÓZSA DÍJAT. EZT A DÍJAT AZ A MAGYAR VÁLLALAT KAPJA, AMELYIK LEGTÖBBET TESZ HAZÁNKBAN A KULTÚRA FELVIRÁGOZTATÁSÁÉRT. NAGYON SZÉPEN ILLESZKEDIK EBBE A SORBA A THÉSZ LÁSZLÓ DÍJ, AMELYET KÖSZÖNÜNK MINDANNYIUKNAK. KÖSZÖNJÜK, HOGY ÉSZREVETTÉK AZT, HOGY MEGPRÓBÁLTUNK CSÖNDBEN, NEM TOLAKODÓ MÓDON SEGÍTENI ÖNÖKNEK, ÉS ÖNÖK MELLETT TOLNA MEGYE TÖBB HASONLÓ SORSÚ SZERVEZETÉNEK, A NYUGDÍJAS SZERVEZETEKNEK, TOLNA MEGYE EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEINEK.”

■ *Beregnyei Miklós*

A PAKSI ATOMERŐMŰ RT. KÁRMÁN TÓDOR-DÍJBAN RÉSZESÜLT

2001. október 8-án a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem díszterme adott otthont a Kármán Tódor-díj átadásának. A díjakat Dr. Pálincás József oktatási miniszter adta át.

IDÉN A DÍJBAN ÖTEN RÉSZESÜLTEK:

- Compaq Computer Magyarország Számítástechnikai Kft.
- MTA Szegedi Biológiai Központ
- MOL Magyar Olaj és Gázipari Rt.
- Dr. Tamás István
- Paksi Atomerőmű Rt.

A Kármán Tódor-díjat az oktatási miniszter 10/2000. (VI.8.) OM rendeletével a magyarországi oktatás, képzés, felnőttoktatás, tudományos kutatás érdekében végzett kiemelkedő tevékenységért a gazdasági élet szereplőinek elismerésére alapította. A díjat olyan természetes és jogi személyek kaphatják, amelyek kiemelkedő támogatást nyújtanak a tanulóknak, hallgatóknak, oktatóknak és oktatási intézményeknek. A Paksi Atomerőmű Rt. az alábbi indokok alapján kapta meg az elismerést.

A Részvénytársaság másfél évtizede van jelen a hazai alap-, közép- és felsőoktatásban. Az erőmű célja természetesen az, hogy a fizikai világméretet igyekezzen teljesebbé tenni. Elsősorban a fizika és rokon tantárgyai keretében igyekszik hiteles és közérthető információkat továbbítani.

Az oktatási programok, tanári továbbképzések ugyanúgy beletartoznak ebbe a tevékenységbe, mint a szakmai-oktatási kiadványok, tankönyvek kiadásának támogatása. Jó néhány tanulmányi versenyt sok éve a Paksi Atomerőmű Rt. tart életben. Diákpályázatok és ifjúsági

rendezvények egészítik ki ez irányú tevékenységét.

Az ifjúság és az oktatásügy iránti érzékenységet mutatja, hogy az erőmű 1986-ban saját költségén színvonalas középiskolát hozott létre, amelyet egy év elteltével felsőfokú oktatással egészített ki. Kiemelt támogatásban részesíti a BMGE Gépészmérnöki, Társadalom- és Természettudományi Karát. Emellett jó néhány egyetemi, főiskolai diákrendezvény megrendezéséhez ad segítséget.

Tapasztalva napjaink rohamléptekkel haladó informatikai fejlődését, a részvénytársaság elkötelezte magát az ifjúsággal való kapcsolattartás új eszközei mellett is. Az elmúlt években több, a magfizika és a nukleáris energetika témakörét tárgyaló CD kiadását finanszírozta a Paksi Atomerőmű Rt. Nem konkrét oktatási formához köthet ugyan, de a visszajelzések alapján az ifjúság körében népszerű a cég nagy terjedelmű Internetes honlapja. Itt felkérülhet diák és tanár egyaránt, az érdeklődő teljes képet kaphat az atomenergetika hazai és nemzetközi eredményeiről.

A Paksi Atomerőmű Rt. legfontosabb szerepvállalásai a ma-

gyar közoktatás támogatásában:

VERSENYEK:

Tíz, az általános- és középiskolás korosztály számára szervezett verseny működését segíti a Paksi Atomerőmű Rt., amelyek jelentős része országos verseny. A Szilárd Leó országos középiskolai fizika tanulmányi verseny állandó helyszíne Paks.

PÁLYÁZATOK:

A környezet védelmével és az atomerőművel való együttéléssel foglalkozó témákban 6 alkalommal hirdetett meg diákpályázatokat a részvénytársaság, amelyekre az évek során közel ötszáz pályamű érkezett.

KIADVÁNYOK:

Hét könyv és három CD jelzi aktív szereplésüket. A könyvek egy része tankönyv, másik része világhírű magyar tudósokat bemutató életrajzi mű. A digitális adathordozókon oktatási program, nukleáris kultúrtörténet és atomerőműves ismeretek találhatóak.

RENDEZVÉNY:

A PEPSI Szigeten támogatja a Nukleáris Sátor rendezvényeit, és a többi rendezővel közösen az érdeklődő fiatalokat hasznos és korrekt információval látják el. Évente meghaladják a fél-százat a cég által támogatott ifjúsági rendezvények, konferenciák, sportesemények, az óvodáktól az egyetemekig.

OKTATÁSI PROGRAMOK, TANÁRI TOVÁBBKÉPZÉSEK:

Öt egyetem vette fel oktatási programjába azt, hogy kihelyezett képzés keretében szakmai továbbképzésen vesznek részt az atomerőműben. Országos és regionális körű képzést biztosít az általános- és középiskolai fizikatanárok részére. Paks iskoláit a tanulók létszámával arányos támogatásban részesíti, ami kizárólag a diákélet színésítésére használható fel. Az erőmű körüli régióban a 8. osztályosok részére a fizika tantárgy keretén belül nukleáris oktató programot indítottak, melyhez a tankönyveket és a munkafüzeteket, a tanárfelkészítést, a helyszíni élményeket az erőmű biztosítja.

AKTÍV A KAPCSOLAT A FELSŐOKTATÁSSAL:

Évente több tucat diplomamunka és szakdolgozat elkészítéséhez nyújtanak konzulensi segítséget az atomerőmű szakemberei. Folyamatosan biztosított az erőműben szakmai gyakorlatot végző diákok segítése.

OKTATÁSI ALAPÍTVÁNYOK TÁMOGATÁSA:

Tizenhét, a nukleáris és az általános energetika területén működő alapítvány támogatásában vesz részt. Ezáltal biztosítja, hogy a képzés, a kutatás és a hagyományápolás területén is megfelelő feltételeket teremtsen a tenni vágyó ifjúságnak.

ENERGETIKAI SZAKKÉPZÉSI INTÉZET:

1986-ban alakult meg az Energetikai Szakképzési Intézet,

amelyben kezdetben középfokú képzés indult, majd 1987-től a BME Gépészmérnöki Karának közreműködésével főiskolai képzéssel bővült az intézmény profilja. Az intézmény fenntartója a Paksi Atomerőmű Rt.

Az iskola nyitott, a beiskolázás területe országos, amit a kollégiumi férőhelyek száma is lehetővé tesz. A magyarországi középiskolák rangsorában az intézmény a felsőfokú felvételi arány vonatkozásában az első 10 helyezett között szerepel fennállása óta. Az iskola diákjai kiemelkedő eredményeket érnek el az országos matematika, fizika, szakmai és egyéb tanulmányi versenyeken. A szakközépiskolai képzés struktúrájának átalakítása folyamatban van a kerettantervek követelményeinek megfelelő szellemben.

A szakközépiskola és a főiskola is több módon igyekszik képzési profilját szélesíteni. A középiskola ECDL vizsgáztató központ, míg a főiskolán AIFSZ képzés is folyik.

A Paksi Atomerőmű Rt. büszke arra, hogy jelentős mértékben segíti az ifjúság tudásszintjének gyarapítását, a tehetségek kibontakoztatásának lehetőségét. Pakson úgy gondolják, hogy a "Jövő Energiájának" szorosan együtt kell működnie a "Jövő Generációjával".

■ *Wollner Pál*

Helyreigazítás

Előző számunkban a "Mivé lettél drága nyelvünk" cikkben elkövetett nyomdai hibák:

10. oldal 5. bekezdés 3. sor:

A kiejtési hibák aláhúzása kimaradt. Helyesen: "elkődösítették", "megemészteni".

10. oldal 6. bekezdés 1. sor:

A kiejtési hiba aláhúzása kimaradt. Helyesen: Európa-bajnokság

10. oldal utolsó bekezdés:

Kimaradt egy mondat. A bekezdés helyesen:

Már nem is nyelvi baki, hanem értelmi melléfogás, ha egy párról közlik, hogy "mindketten szeretik egymást". Ilyenkor hasztalan próbálok elképzelni azt a sajnálatos helyzetet, amikor csak *az egyik szereti egymást*.

Szerkesztőségünk nevében ezúton kérünk elnézést a szerzőtől – Vinnay Istvántól – és az olvasóktól.

Pöytäkirja

1. Keskusteltiin...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...

11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...

Paksi Tükör

tartalom

- 1 Pro Urbe díjasok 2001
- 6 A tudomány elkötelezettje
(Beregnyi Miklós)
- 12 Paksi költők versei
(Gáts Krisztina Beáta, Oláh Zoltán,
Kuti Horváth György, Mukli Petra,
Ráczi Diána)
- 17 És mégis élünk
(Miklós Imre)
- 20 Zöld Galéria
(Lovásziné Anna)
- 27 Civil kitüntetés az atomerőműnek
(Beregnyi Miklós)
- 28 A Paksi Atomerőmű Rt. Kármán Tódor-díjban
részeseült
(Wollner Pál)
- 30 Helyreigazítás

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

VIII. évfolyam, 4. szám, 2001 decembere

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Felelős szerkesztő: Beregnyi Miklós

Rovatszerkesztők:

Lovásziné Anna, Györfly József, Szabó Péter, Szarka József

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság

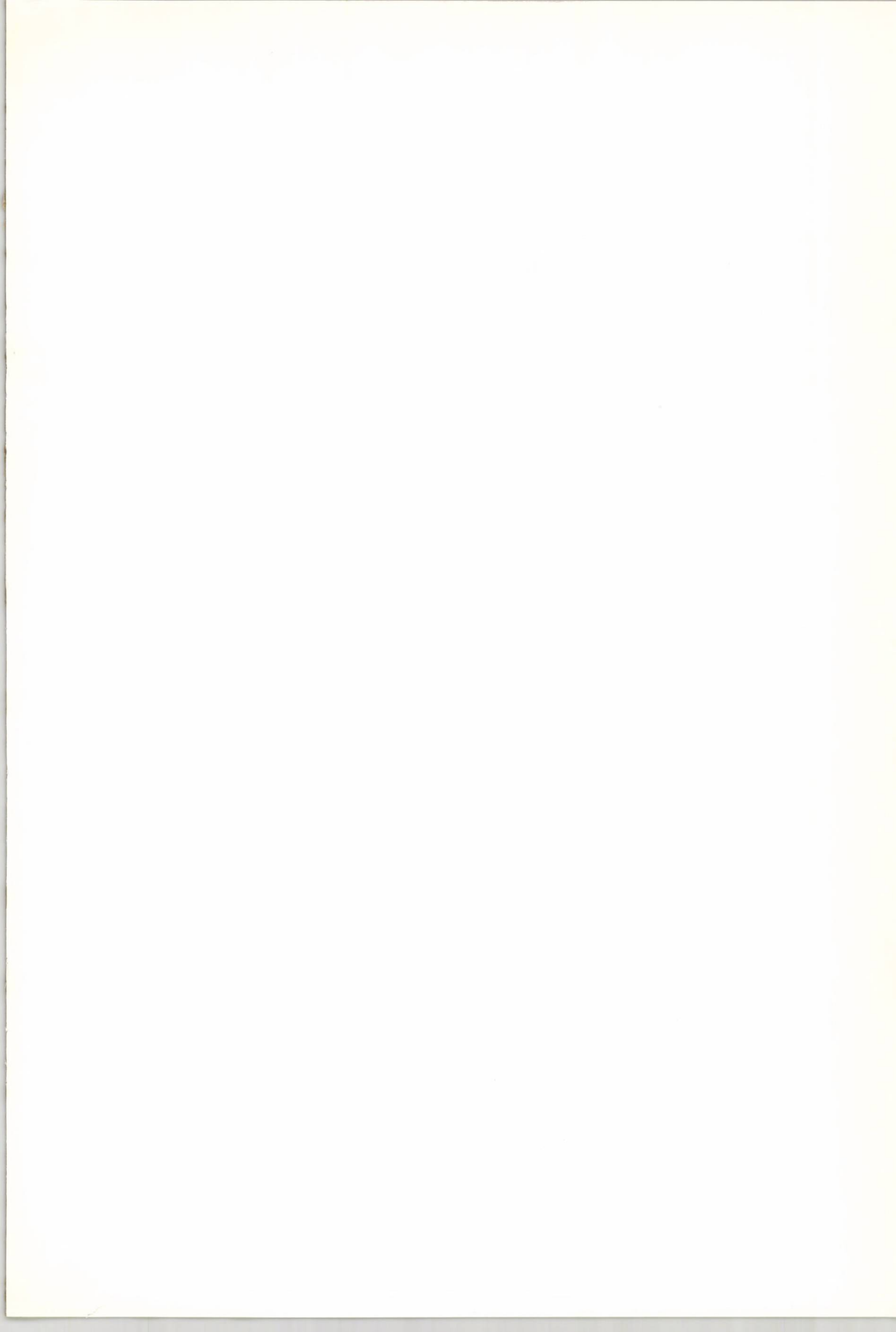
Felelős kiadó: a JPT elnöke

Készült: PA Rt. Nyomda 2001/2818. sz.

Felelős vezető: Slonczki István

A szerkesztőség címe: Paks, Városi Könyvtár, Villany u. 1.

HU-ISSN: 1218-2109

életünk része

jövők **energiája**

PAKSI ATOMERŐMŰ RT.